

БЛЪГАРСКИ КНИЖИЦИ.

ПОВРЕМЕННО СПИСАНИЕ

на

БЛЪГАРСКИ-ТЕ КНИЖНИЦИ.

Урежда се

отъ

ДИМИТРИА МУТЪЕВА.

ЧЯСТЬ I.

МАРТА: КНИЖКА ВТОРА.

№ 6

Съдръжание:

- I Последни-ти страници отъ български-те Истории.
- II Георгъ Стефансонъ.
- III Стихотворение.
- IV Български народни пѣсни.
- V Съвременна гѣтопись.

Прилага се:

VI Чичева Томова Колиба.

БЛЪГАРСКИ-ТЕ КНИЖИЦИ:

издавайтъ се два пѣти въ мѣсяцъ-тъ на 5 и 20 число.

Цена-та на годишно-то издание (24 Книжки) е:

Въ Цариградъ 5 медж. сребрѣни.

По всичко-то Турско 5 $\frac{1}{2}$ м. ср.

Въ Сръбїи, Влашко и Молдавиѣ 6 меджид. сребрѣни.

Една-та Книжка сама $\frac{1}{2}$ м. среб.

№ 6.

ЦАРИГРАДЪ — ГАЛАТА

Въ Книгопечатницѣ-тъ на Д. Цанкова и Б. Миркова.

1858.

ИЗВѢСТИЕ.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дадѣть отъ-вѣд-
нжъ десять тѣрскы лири, ще земѣтъ догдѣ сѣ живи безъ
никакъ заплатѣ Българскы-ти Книжици и по едно тѣло
отъ всѣкъ книгѣ, коѣ-то ще издаде Българ. Книжнина.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дадѣть отъ-
вѣднжъ пять тѣрскы лири, ще земѣтъ догдѣ сѣ живи
сѣ половинѣ заплатѣ Българскы-ти Книжици и по едно
тѣло отъ всѣкъ книгѣ.

Оныя лица, кои-то сѣ дали или ще дадѣть отъ-вѣд-
нжъ едниѣ лирѣ тѣрскѣ ще земѣтъ догдѣ сѣ живи безъ
заплатѣ по едно тѣло отъ всѣкъ книгѣ не по голѣмѣ
отъ 5 (пять) типографическы листа, като заплати разнос-
кы-ти на кожене-то имѣ, а за по голѣми-ти, ако ги прие-
мѣтъ, ще заплатѣть относительно повеѣе-то отъ пѣтъ-тѣхъ
типографическы листа: а за Периодическо-то Списание ако
го земѣтъ, ще плащѣть едно бѣло междидиѣ по малко.

Настоятелы-ты, кои-то сѣ възъ отъ Цариградѣ и
кои-то сѣ стараѣтъ за натѣмаване-то на Българскы-ти
Книжици и за събирание-то на помощь-тѣ за Българскѣ-
тѣ Книжнинѣ, умолавѣтъ сѣ да испратѣтъ на главно-то
Настоятелство въ Цариградѣ имена-та на спомоществова-
тели-ти, какъ-то за Българскы-ти Книжици така и за Бъ-
гарскѣ-тѣ Книжнинѣ. Това дано стане, колко-то може по
скоро, зашо-то въ осмѣ-тѣ Книжкѣ на Българскы-ти Кни-
жици ще сѣ вметѣ биланцѣ-тѣ отъ сметѣ-ти на Бъ-
гарскѣ-тѣ Книжнинѣ.

Б. Д. Главно-то Настоятелство на Българ. Книжнинѣ
има си пѣхатѣ, и все, що сѣ дава отъ странѣ-тѣ изъ —
было записъ или книгѣ — ще носи долный пѣхатѣ. Безъ
того пѣхатѣ всуѣко дадено отъ странѣ-тѣ изъ устѣ сѣ не-
законно.

Българскы Книжици.

ЧАСТЬ I.

1858. МАРТА.

КНИЖКА ВТОРА.

ПОСЛѢДНИ-ТИ СТРАНИЦИ

ОТЪ

БЪЛГАРСКЪ-ТЪ ИСТОРИЪ.

(Вижъ Книж. № 5, страницъ 144.)

IV

Подирь смръть-тѣ на Георгия Святославовича наченовѣтъ пакъ да ся распадѣтъ българскы-ти области. Планинско-то пространство отъ Сливенъ до Месемврийъ прѣминува въ рѣцѣ-ти на Византийци-ти. На връхнини-ти край Туджикъ, въ удѣлъ-тъ на Елтимира, съ съгласіе Императорово поселява ся Боіеславъ съ титулъ “Мизійскый Деспотъ”,¹⁾ Дръжіаше ся още іединъ Филиппополь, кой-то какъ

¹⁾ Cantacuz. t. I. p. 172. Δεσπότης Μισίας ὑπο Βασιλέως ἐπιτίτραπται, ὀνομαζέσθαι.

то споменѣхмы по горѣ, бѣ привзетъ отъ Георгыя. Той-зи г҃градъ ся пазіаше отъ 1000 конника бѣлгаро-аланскы и 2000 пѣшихъ. Начальникъ на Алани-ти іе былъ Итиль, Темира и Венгринъ Ина¹⁾). А главный-тѣ военачальникъ іе былъ Руссинъ Иванъ срьдченъ и нискусенъ войникъ²⁾. Градъ-тѣ ся дръжіаше іако. Всичкы-тѣ усиливша на Грьци-ти ся разбивахъ на каменни-ти нѣгови стѣни. Не помисогна и кулообразна-та подвижна машина, — кой-то бѣ направилъ за опытъ пѣхой си нѣмскый инженеръ, кой-то ся нахождаше въ грьцкѣ-тѣ войскѣ наемникъ³⁾.

Боіеславъ, кого-то поддрѣжіаше Андроникъ младый-тѣ, отъ кѣмъ Тунджѣ почелъ бѣ да плаши Трьново, гдѣ-то боіарскый-тѣ Стѣвѣтъ бѣ избралъ на царство Михаила сына на намѣстника видинскаго Страшимѣра⁴⁾. Михаилъ кога дойде въ Трьново съпровождаше ся отъ венгро-влашкѣ-тѣ войскѣ, коіа-то бѣ призвана отъ ширѣзъ Дунава за да подкрѣпи избраніе-то нѣгово⁵⁾. Не свари той оше да ся воцари, и прѣво-то нѣгово дѣйствиіе бѣ да прѣмине планинѣ-тѣ у сливенскый-тѣ балканъ и да обсади планинско-то укрѣплениіе Консисъ, гдѣ-то ся бѣше окопалъ и укрѣпилъ Боіеславъ. Цѣла година ся іе продѣлывало обсажденіе-то на той-зи градъ — и не даде врѣмя Михаилу да ся спусти въ Оракыѣ за да подкрѣпи Филиппополь, кой-то бѣ обсаденъ отъ Грьци-ти, и кой-то какъ-то видѣхмы по горѣ удръжа прѣво-то нападаніе отъ противници-ти.

¹⁾ Ἰτίλης καὶ ὁ Τεμῆρης τὸ γένος Ἀλάνοι καὶ Ἰ.ἄς (Игнатъ) ὁ ἐξ Οὐγκρῶν

²⁾ Στρατηγός δὲ ἐπὶ πᾶσιν Ἰβάνης ὁ ῥῶς κατὰ τὴ χειμαλύναντος καὶ ἐμπεριότατος στρατηγεῖν. Cantac. ibid.

³⁾ Ἐκ Γερμανῶν τις περὶ τευχόμαχας μηχανάς ἐξτεκμηρέος ibid.

⁴⁾ Георгый не остави наследника. Михаилъ сѣ іе наричалъ Князь — Ἀρχонта Μιχαήλ. Придрѣжамы сѣ рассказваніе-то на сѣвременника на тѣя происшествія, Кантакузена, кой-то пѣция гездѣ Бѣлгари-ти Мизияи: — Οἱ τῶν Μισθῶν δουλοὶ, — боіаре-ты.

Андроникъ поржча на Бриєнніа да тѣсни той-зи градъ, самъ си прибрѣза да подаде помощь на Боієслава, кого-то отъ день на день повече стѣснявахъ Михайлови-ти войски. Бриєний, казва Кантакузентъ, изврѣшилъ је повече отъ колко-то можіаше да чѣка отъ не-го Андроникъ. Ако и да дрѣжіаше упорно войвода Иванъ, нъ той прѣвари, съпомощь-тъ на нѣкои прѣддени ніему граждане да нападне прѣзъ ношь-тъ въ градъ-тъ и да испѣде отъ тамъ блъгаро-аланскы-ти войски.¹⁾

Изгубованіе-то на градъ Филиппополь, ся отплати скоро съ придобываніе-то на погранично-то укрѣпленіе Копсисъ, коіе-то бѣ населено повече отъ Блѣгари. Ако и да приближаваше войската подъ лично прѣдводительство на Андроника, ако и да имаше доста хранъ и другы средства за забраніе-то на градъ-тъ, граждане-ты, кои-то имашъ іавно расположеніе къмъ Михаила смутныхъ ся и принудихъ Боієслава да бѣга при покровителіа си²⁾ Андроника²⁾. Подиръ Боієслава спустися Михайлъ Страшиміровъ сынъ въ Оракъѣхъ, залови вѣсточнѣхъ-тъ ѣ часть до Вирѣ и Троіанополь. Андроникъ младый-тъ, кой-то ся бѣ расположилъ при Димота съ войска-тъ си и глѣдаше какъ въ Адрисійскѣхъ-тъ или Адрианополскѣхъ

1) Иванъ заіедно съ други-ти връжъ ся у дома си — ἀνεχώρασαν ἐπ' οἴκων.

2) Любопытно је повѣствованіе-то Кантакузеново, съ коіе-то той иска да управи Андроника за той-зи неудаченъ походъ. Като брѣзаше да ся съіедини съ Боієслава Андроникъ бѣ му назначилъ мѣсто Потокъ ἐν Πότῳ, — не далечъ отъ блѣгарскѣхъ войска — οἱ ἐπὶ τῇ πόλει τοῦ Μηναιῶν, — нъ тутакъ дошла му вѣсть че Боієславъ умрѣлъ скоропостижно. Това обстоятелство вѣспрѣ Андроника. Подиръ нѣколко врѣмя прие извѣстіе, че Боієславъ, като ся наіалъ гѣби разболѣлъ ся (μολή-ας δὲ φεύων) и три дни ся је нахождалъ въ беспамятство, така, гдѣ-то го бѣхъ приели за мрѣтъвъ, и ся готвіахъ да го закопаѣтъ. Подиръ три дни дошелъ на себе си и скоро ся оправилъ съвсѣмъ. Нъ благоприятно-то врѣмя бѣ вече изгубено. Андроникъ, не отиде напрѣдъ, и Боієславъ не можи да ся дрѣжи въ Копсисъ. Cantacuz. t. I. p. 176 — 177.

область градове-ты и села-та једни подирь други прѣмннуваѣть подѣ власть на Българи-ти, глѣдаше и не моѣаше да имъ подаде помощь. Той ся рѣши да призове Михаила да сврѣшиѣть тѣхъ борбѣ съ јединоборство, и Кантакузенъ је записалъ въ своиѣ-тѣ лѣтописи отговоръ-тъ на българскый-тъ повелитель „Безуменъ је ковачь-тъ, кой-то, догдѣ има клещи хваща съ рѣцѣ-ти си раскалено-то желѣзо.” Догдѣ имамъ силнѣ и добрѣ устројенѣ войскѣ, цѣль свѣтъ ще ми ся присмѣје ако быхъ ся пустиѣлъ самъ си съ тѣло-то си въ опасность¹⁾. Не приемамъ јединоборство-то, које-то ми прѣдлагашъ ты отъ гнѣвъ, зашто-то ще дойде врѣмя, кога наше-то взаимно приѣтелство ще бѣде нужно за да ся дръжимъ срѣщу общий-тъ ни врагъ²⁾. Подирь той-зи отговоръ Михаилъ ся удали въ Тръново. И скоро ся обѣясни причина-та на такво прибрѣзваніе Михайлово да иде въ планини-ти, ако и да му бѣше тврѣдѣ лесно да ютрѣже Андроника младый-тъ отъ Цариградъ, и да привземе всичкѣ-тѣ западниѣ Оракыѣ подѣ българскѣ власть. Михаилъ догдѣ още бѣше само сынъ на видинскый-тъ намѣстникъ, кой-то ся нахождаше въ приѣтелскы сношеніа съ Сръби-ти съ помощь-тѣ на баща си бѣ ся оженилъ за Недѣлѣхъ или Недѣ, дѣщерѣхъ на краля Милутина. Не безъ участіе-то на Сръбиѣхъ олеснилъ му ся бѣ пѣтъ-тъ кѣмъ врѣховнѣ-тѣ власть врѣзъ Българиѣхъ, и подирѣ му дойде и Неда съ малолѣтни-ти си сынове Шишмана и Јоанна. Въ Тръново събрахъ ся сега двѣ царици: Теодора и Неда, Гръкыніа и Сръбкыніа. Колко да је голословно (бездоказателно) изложеніе-то на лѣтописи-ти, не можемъ обаче да не забѣлѣжимъ, споредъ послѣдствіа-та, въ кои-то сѣ замѣсяни имена-та на двѣ-ти цари-

¹⁾ Τὸ ἰδίῳ σώματι διακινδυνεύου.

²⁾ Cantacuz. t. I. pag. 480. Види ся вече да је ималъ на чинѣ да напусти Недѣ Урошевѣ и да ся размири съ Сръбиѣхъ.

ци, че главни-ти пружини (зембелекъ) на усобици-ти и размирици-ти въ Българиѣхъ ся сѣ нахождади въ рѣцѣ-ти на тыа жени. Михаилъ Страшимировичъ рѣшилъ ся бѣ да напусти Недж Урошевъ и да отиѣтне дѣца-та ѣ отъ право-то за прѣстолѣ-тѣ, и да ся ожени за Теодоръ Палеологовъ. Въ това дѣло ѣе было, какъ-то ся вижда и участіе Андрониково. Нѣ за тѣхъ постѣпкѣхъ Михаилъ какъ-то ще видимъ по долу, не само ѣе заплатилъ съ животѣ-тѣ си, нѣ въ исто-то врѣмя вручилъ ѣе на Византийци-ти въ лице-то на Шишмана орудіе, съ коѣ-то тѣ непрѣстанно сѣ безпокоили и плашили тръновско-то правителство. Боіаре-ты Градъ и Панчо¹⁾ бѣхъ проводени до Андроника младый-тѣ за да го извѣстѣтъ за ново-то родство, и за миролюбиви прѣговори. Михаилъ и Андроникъ ся срѣщихъ за да ся видѣтъ въ Черномъни²⁾, гдѣ-то Андроникъ убѣди Михаила да му иде нагости въ Димотъ заедно съ Теодоръ, гдѣ-то одрътіала-та ѣ майка нетръпѣливо чакаше да ѣхъ види. Михаилъ заедно съ женѣ си скоро получихъ приглашеніе. Взаимны-ты интереси на Михаила и Андроника ся съгласихъ тврѣтъ добръ въ Димотъ, кой-то бѣ средоточиѣ на не доволни-ти Византийци, въ главѣ-тѣхъ на кои-то стоіаше Андроникъ внукъ на Императоръ-тѣ. Като напусихъ Недж, Михаилъ отъ день на день чакаше размиреніе съ брата ѣ Стефана Урошѣа, а отъ другъ странъ Андроникъ ся готвѣаше да иде на Цариградъ за да свали отъ прѣстолѣ-тѣ дѣда си. Планъ-тѣ му бѣше да отнѣме отъ Сръбиѣхъ южнѣ-тѣхъ Македонцѣхъ, и да усили войскѣ-тѣхъ си съ адбано-македонскѣхъ волницѣхъ.

1) Cantacuz. t. I p. 187. ὁ Γρίδος καὶ ὁ Πάντζος — Грѣдъ-Горданъ и Пенчо.

2) Ibid. p. 208 εἰς τζερνομιάνας, ibid. p. 191. διαβάτων τον ἑβρον κατὰ τὴν τζερνομιάνας λεγομένην πόλιν . . . . Сегашний Черменъ, кой-то лѣжитъ не далечъ отъ Едрене прѣзъ Марицѣ.

За това и подналиваше Михаила сръбцу Сръби-ти. И ако бы ся свършил цариградскый-тъ походъ счастливо, Михаилъ бѣ длѣженъ да получи голѣмѣ часть отъ Оракыж¹⁾, и іеднѣ суммѣ пари²⁾.

Той-зи договоръ бѣ заключенъ въ Димоть на 1327 год. и не іе ималъ никаквѣ силѣ. Тыіа събытіа сѣ изложени отъ Іоанна Кан-такузена³⁾, кой-то набѣдява Михаила Страшиміровичіа за измѣнѣ и вѣроломство. Обаче лѣтописецъ-тъ не є можилъ да скрыіе нѣкои обстоятелства, кои-то съвсѣмъ оправдаватъ Михаила, и показватъ, че причина-та, гдѣ-то не ся сѣ опазили тыіа условіа, не є былъ той, а Андроникъ младый-тъ, кой-то скоро поченѣ съ разни хы-трости да ся извърща, пригласи при себе си Боіеслава, даде му началство надъ войскѣ-тѣ и му стори голѣми почести, и съ това тревожи спокойствіе-то на Михаила, кой-то понесе много тру-дове, догдѣ устрани притязаніе-то Боіе슬авово отъ блѣгарскый-тъ прѣстолю. Като испита нѣколко пѣти вѣроломство-то на сѣюзника си, Михаилъ ся рѣши да заміне на странѣ-тѣ на дѣда му, кому-то ся и вѣри да прати помощъ, като виждаше че войска-та на старый-тъ Императоръ не бѣ въ силѣ да ся бори съ неуморени-ти дружини на внука си. Подъ личинѣ-тѣ на искрено приіателство кѣмъ [Андроника стар. Михаилъ таіеше другы намѣреніа, тврьдѣ смѣли и тврьдѣ несообразни съ нѣгови-ти сили. И посрѣщнѣ въ свои-ти стремленіа още похытѣръ сѣвмѣстникъ, кой-то лесно можіа-ше да проникне намѣреніе-то му, и да повѣрие кѣмъ своіѣ ползѣ

¹⁾ Грегора, t. I, p. 391. споменува за той-зи договоръ съ тыіа слова: *χορήματ'α τε παρέξειν, πολλὰ καὶ γῆς κληρονομίας καὶ πόλεων ἐκ' τῆς τῶν Ῥωμαίων ἡγεμονίας.*

²⁾ *ibid.* и като на роднина и като на сѣюзникъ — *Καὶ ὡς γὰρ βροῦ καὶ ὡς συμμαχῶ.*

³⁾ Cantacuzeni historiarum, t. I, lib. 56, 57, 58.

забрѣкани—ти обстоятелства на Цариграда, къмъ ко̀го—то ся стрѣ-
мѣхъ мысли—ти Михайлови и Андроникови.

Счастливо—то окончаніе на воєниги—ти дѣйствиѣ въ македо-
но—сръбскы—ти области ободрихъ го и той бръзаше да ся поврне
къмъ Цариградъ, и ся надѣяше да го привземе прѣди да му даде
врѣмя да ся приготви, а за да присни бдителность—тъ на дѣда си
Андроникъ испрати напрѣдъ іедного отъ приближени—ти си да му
прѣдложи доброволнѣ уступкѣ на Имперіѣ—тъ, и безъ да дочака
отговоръ разби іединъ малѣкъ отрядъ неговъ при Мавропотамо (въ
Февруаріа на 1328 год.) Въ исто—то врѣмя дойде му вѣсть, че
българска—та войска ся спуска въ Оракийъ и ся іе упѣтила къмъ
столиниѣ—тъ на Имперіѣ—тъ. Михаилъ Страшиміровичъ, кой—то още
не бѣ разврѣхъ планъ—тъ на свои—ти дѣйствиѣ и намѣреніѣ съ-
бра около Ямболіа доста силнѣ войска, и като подвигна къмъ Рус-
сокастро іединъ отрядъ наіемници¹⁾, прибрѣза да испрати воіевода
Ивана съ три хыляди конника къмъ Византиѣ, като помощь, кой-
то бѣ обѣщаль Андроникъ старому. Нъ Андроникъ впуку—тъ ся опла-
ши отъ това движение Михайлово, и испрати въ Византиѣ вѣст-
ника да убѣди дѣда му за да прѣкъсне веѣко сношение съ пове-
датель—тъ на Българи—ти. Той го извѣщаваше, че Михаилъ ся стре-
ми къмъ столиниѣ—тъ не като съюзникъ, нъ като знаіе слабо—то
положение неіейно, готви ся съ смѣлъ ударъ да іхъ привземе и да
стане самовластенъ отъ Истра до Босфора²⁾. И воіевода Иванъ,
кого—то нетръпѣливо чяхахъ въ столиниѣ—тъ іе былъ само прѣдвѣ-
стникъ на голѣмъ силъ, кой—то води самъ българскый—тъ царь.
Той іе съвѣтоваль да пуснахъ въ градъ—тъ само іедно ограничено

¹⁾ Кантакузенъ гы парлѣя Скъои. р. 249.

²⁾ У Грегора t. I, lib. IX с. 5. *μὴν ἀρχὴν καταστήσει ἀπὸ Βουλαν-
τίου μέχρι τοῦ Ἰστρου.*

число Българи, и то безоружни и попладна, като удвои́хт на всѣ-
дѣ стражѣ-тѣ, и най-паче въ Императорскій-тѣ дворѣ. Въ тѣа
слова на съвременника изображава ся картина-та на дръжавный-тѣ
животъ на вѣсточнѣ-тѣ Римскѣ Имперіѣ, ко́а-то бѣ съсредоточе-
на исключительно въ Византиѣ, ко́а-то іеле іеле ся извърна да іе-
подпадне подѣ власть на българскы-ти конници. Михаилъ Страпи-
мировичъ слѣдовалъ іе прѣданиіе-то, ко́е-то оживяваше съ всѣко по-
литическо възрожденіе на Българіѣ подѣ прѣдводителство-то на
дѣятелни личности.

Старый Андроникъ ако и да не вѣроваше внука си не ся рѣ-
ши обаче да впусти Ивана въ столицѣ-тѣ на Имперіѣ-тѣ. Българ-
скій-тѣ отрядъ расположи ся не далеко отъ градъ-тѣ. А Андроникъ
внукъ-тѣ стягаше войскы-ти си на димотскій-тѣ пѣтъ, и ся готвѣаше
да нападне на Цариградъ, нѣ видѣшеся че го стѣснявахъ българ-
скы-ти войскы въ Оракый и искусно ся възползова отъ обстоа-
тельства-та за да удали отъ стѣни-ти Цареградскы Иваца и ніего-
ви-ти трѣ хыляди конника. Пазливый-тѣ Михаилъ ся запрѣ на Блъ-
гаро-Оракыйскѣ-тѣ границѣ, и чыкаше да види, ако не ся удеде
Андрониковый-тѣ планъ, да нападне той, и да привземе Византиѣ;
но въ Майѣ на 1328 год. тѣа бѣ въ власть-тѣ на ніеговый-тѣ про-
тивникъ¹⁾. Михаилъ іасно виждаше Андрониково-то намѣреніе, и
безъ да измѣни обычнѣ-тѣ си пазливость, не ся рѣшяваше да ся
размири съ Ніего. Рано или късно трѣбваше да избухне война съ

¹⁾ Любопытна іе 58 глава I кн. отъ хроникѣ-тѣ Кантакузеновѣ. Ан-
дроникъ — внукъ-тѣ испратилъ до Михаила нѣкого Іоанна Руджіери за да го
убѣди то съ обѣщаніа, то съ наплавваніе да повыка Ивана назадъ и самъ
да остави византийскѣ-тѣ земѣ. Михаилъ, като научи, че Андроникъ съ вой-
скѣ-тѣ стои така близо задъ баири-ти оплашилъ ся (казва Іоаннъ Кантаку-
зенъ) и като свелъ отъ грѣди-ти си нѣколко иконкы, избралъ помежду имъ
единъ мѣденъ кръсть, и като го цѣлуналъ, далъ го на посланика съ тѣа

Сръбѣмъ, въ коѣхъ-то заедно съ животъ-тъ си бѣ му отредено да сложи и всички-ти си намѣренія за будуще-ти завоєванія и разширенія на Българіѣхъ. Андроникъ като ся укрѣпи въ Византиѣхъ ѣвно поченъ да ся уклонява отъ исполнениѣ-то на задължениѣ-то, коѣе-то бѣ обѣщаль Михаилу — задължениѣ, коѣе-то бѣ заключено, какъ-то видѣхмы на Димотскый-тъ съборъ. Михаилъ, като ся упираше на родственный-тъ съюзъ съ императорскый-тъ домъ не захъснѣ да напоми Андронику нѣгови-ти обѣщанія. Той ся поѣви пакъ въ Оракыѣхъ и поведе войскъ-тѣхъ си на горѣ по течениѣ-то на Тунджѣхъ къмъ Андриіанополь и Димоть, и като прати да обадижтъ Андронику, че заѣма онѣхъ часть на оракыйскъ-тѣхъ областъ, коѣа-то му ся бѣ врекълъ да му даде, ако привземе Цариградъ. На мѣсто отговоръ, Андроникъ ся поѣви въ Визъ, и плашіаше Михаила, че ще му отрѣже пѣть-тъ къмъ планинъ-тѣхъ, и прѣдлагаше му да порѣшижтъ това дѣло съ бой.

И тука пазливый-тъ Михаилъ ся рѣши по скоро да отстапи, нежели да приѣме бой, и да има отзадъ си сръбскы-ти дружины, кои-то плашіахъ западни-ти области на Българіѣхъ. Грыцкы-ти войскы пакъ захъхъ пограничный-тъ градъ Ямболъ, кой-то ся обрнѣхъ на стражницѣхъ, отъ коѣхъ-то прѣдполагахъ да съгѣдывѣтъ Михаило-

думи „запеси той-зи кръсть на Императоръ-тъ и му кажи, че съ той-зи знакъ завѣрявамъ го, че азъ пѣмамъ намѣреніѣ да прѣстѣпѣмъ договоръ-тъ, кой-то е заключенъ помежду ны, и не мыслижъ да воювамъ сръшъ нѣго“ — *ὅυτε λαλῆκα τὰς σπονδὰς, τὰς πρὸς αὐτόν, οὔτε καὶ αὐτοῦ πεπομφα τὴν στρατῖον.* — И той казваше истинъ-тѣхъ — той не бѣ събралъ дружины-ти си сръшъ младый-тъ Андроникъ, а само съ тайни помысли чыкаше да улочи врѣмя да изврши стремление-то на Крума и на Симеона, и да прѣвари завоєвание-то на Палеолога, нѣ послѣдний-тъ, какъ-то видѣхмы, не дреміаше. И Михаилъ прати до Ивана вѣстникъ съ изображеніѣ на огненно крыло-знакъ на скоростъ — *καὶ πτερὸν πορὶ περιπεφεγμένον τοῦτο γὰρ παρὰ Μισοῦς ταχύτητος σφμεῖον* — и съ заповѣдь да ся сѣедини съ главнѣхъ-тѣхъ войскъхъ.

ви движения; а самъ Андроникъ прибърза да се върне въ Византиѣ, гдѣ-то го выкахъ дѣла-та съ мало-азиатскы-ти Турци. Непокійный-тъ Михаилъ пакъ нападна на Оракыѣ, достигна до адрианополскъ-тъ область и ся расположи съ войскъ-тъ си при градъ Букелось. Не далечъ отъ-тъждѣ при село Проватонъ¹⁾ стягаше ся войска-та Андроникова, кой-то бѣ приелъ мѣри за да ся разрѣши той-зи пѣть чрезъ бой негова-та прѣпирниа съ Михаила. Проватонъ бѣ заловено отъ блъгарскы войска, и Михаилъ обиколентъ съ окопи скоро видѣ ся обложенъ отъ Андроникови-ти войска. Цѣлъ мѣсяць ся сж готвили враждебни-ти страни да наченжтъ бой-тъ, кой-то съ вѣско срдство отстранѣаваше стара-та Императрица — майка Теодорина, като ся обръщаше по перемѣнно-то къмъ Михаила, то къмъ Андроника съ молби-ти си за да ги склони да ся погодѣтъ любовно; и за честь Андронику, трѣбѣ да кажемъ, че той направи прѣвж-тъ стѣпкж за помирениѣ. Михаилъ поиска да му ся даде условенна-та чясть на Оракыѣ като приде на женѣ му. Андроникъ ся съгласи, нѣ само подъ условіѣ да признаѣ Михаилъ врѣзъ себе и законъ-тъ и власть-тъ на Византийскъ-тъ Имперіѣ.²⁾ Нѣ Михаилъ му прѣдстави, че такво трѣбованиѣ ѣ несообразно, за да признаѣ блъгарскый-тъ царь, на кого-то независимость-та ѣ укрѣпѣна отъ вѣка, врѣзъ себе си Императорскъ-тъ власть. Той му прѣдложи друго условіѣ за миръ да промѣни Букелось, за Созополь — градъ възъ Чрьно-то море. Андроникъ ся клони и призва Мл-

---

¹⁾ Cantacuz. t. I, p. 324. ἐς Ὀδρυσίαις τὸ Βουχέλου προταγορεύμενον πόλιν. Село Проватонъ, сегашно Праводи въ буджакъ-тъ, кой-то ся образува отъ слитиѣ-то на рѣкы Тунджѣ и Марицѣ, не трѣбѣ да ся смѣся съ Праводи старо-блъгарско Овечьскъ, коѣ-то ся нахожда въ горниѣ-тъ Блѣгаріѣ на пѣть-тъ отъ Шуменъ къмъ Чрьно море.

²⁾ ibid. Κατὰ τὸν ἐπικρτήσαντα Ῥωμαίοις νόμον.

хана за да ся посовѣтова съ него за Сръбскы-ти дѣла. и въ исходѣ-тъ на 1328 год. събрахъ ся тѣ на бръгѣ-тъ на Чрно-то море, гдѣ-то и бѣ рѣшено да поченѣтъ да дѣйствовѣтъ срѣщу Стефана Уроша.¹⁾

Таѣа война бѣ несправедлива отъ Михайловѣ странѣ. Увлѣченъ отъ Андроника, той ся готвиаше прѣзъ цѣлѣ 1329 год. за неѣж, и призва още отъ прѣзъ дунава и отъ кѣмъ Савѣ съюзници²⁾, А на пролѣтъ 1330 год. поченѣ война-та, и бѣхъ ея нагласили да нападнѣтъ на Сръбниѣ отъ двѣ страни: Андроникъ отъ южниѣ-тъ странѣ чрезъ Пелагонииѣ, а Михайлъ съ свои-ти съюзници прѣзъ Етрополскы-ти баири кѣмъ врѣхнини-ти на Струмѣ и Моравѣ. Споредъ свидѣтельство-то на Грегора, Михайлъ ималъ подѣ начялство-то си 12,000 блѣгари и 3,000 Скиды³⁾ вѣројатно Венгерци и Власи, кои-то му бѣхъ пратени отъ Бессарабѣ Воеводѣ и отъ Карла Роберта. Блѣгарска-та воиска бѣ събрана около истокѣ-тъ на рѣкѣ Срумѣ⁴⁾.

А Стефанъ Урошъ брѣзаше да золови Велбуждѣ, сегашний Кюстендилъ⁵⁾ и като научи тукѣ, че Михайлъ ся ѣе расположилъ при Землянѣ около Струмѣ, подадеса още по напрѣдѣ, като имаше отъ

¹⁾ Това свиданіе станѣ на мѣсто Крѣмноѣ, между Созополь и Анхьялъ.

²⁾ Бессерабѣ Војевода и Карлѣ Робертѣ Венгерскій; за послѣдний-тъ споменува ся въ ѣдинѣ грамотѣ на Стефана Душїана, въ коѣж-то ся приказва и за побѣдѣ-тъ надъ Михаила (срав. Исторія Сербскаго языка, А. Майкова.

³⁾ Δώδεκα μὲν χιλιάδας ἐκ τῆς δικίας χώρας, τρεῖς δ' ἐταίρας Σλαβῶν μεσσηόρων (t. I, p. 455) По сръбскы-ти бѣлѣжки воиска-та Михайлова ѣе была до 80,000, а сръбска-та не ѣе была повече отъ 15,000, така ѣе казано и въ грамотѣ-тъ Душїановѣ.

⁴⁾ Ἐνθα δὲ μάλιστα καὶ ποταμοῦ τοῦ Στρομόνος εἰσιν αἱ πηγαί. Greg. ibid.

⁵⁾ Ἐν τότῳ Βελάσθιν — говори Кантакузенъ (t. I, p. 428), ѣасно ѣе

прѣдѣ-си рѣкѣ Каменчіа¹⁾ Неприятелски-ти воиски бѣхъ до тол-
косъ близу една отъ другъ, гдѣ-то воискаре-ты можахъ да ся
разговорѣтъ, Сръби-ты ясно слушяхъ какъ имъ ся присмывахъ
Михайловы-ти воиници. Сръбскы-ты лѣтописци разказвѣтъ, че Сте-
фанъ Урошь, кой-то не желалъ крѣвопролитіе, залѣгалъ съ миро-
любиво писмо да склони Михаила да ся примири, нѣ послѣдний-тъ
горделиво отиѣтнѣлъ прѣдложеніе-то на Сръбскый-тъ краль.²⁾ На-
пираніе-то Андропиково отъ кѣмъ Югъ обяснява доста желаніе-
то на Стефана да заключи миръ, и отказваніе-то Михайлово. На
Добрическо-то поле не далечъ отъ Топлицѣ, коіе-то ся простара
кѣмъ рѣкѣ Моравѣ³⁾ былъ іе въ послѣдни-ти числа на Іюліа на

че Велбуждъ, кой-то споменува сръбскы-ти грамоти — *Velesbudium* —
на западни-ти извѣстіа — въ іеднѣ рѣкописѣ, отъ коіхъ-то ся іе позво-
валъ Г. Майковъ (Ист. Серб. языка 234.) бой-тъ іе происходилъ на мѣсто
Велбуждъ сиче нарицаемемъ кесардикій же прилежащи, сиречъ
кой-то лежи близо до Сардикійскѣ-тѣ область сѣгашніа Софіа.

¹⁾ Тѣа названіа Землянъ и Каменчіа сѣ изгубіени. Споредъ мѣст-
ность-тѣ, рѣка Каменчіа не ще ли бы іедна отъ оныа, кои-то впадѣтъ въ
Струмѣ отъ дѣсно, помежду Кюстендиль и Радоміръ (вижъ картѣ на Кипер-
та). Архіепископъ Данилъ въ житіе-то на св. Стефана Краля Дечанскаго
(Цароставникъ или Родословъ) изражава ся така: „и тако слыша яко царь
болгарскій пришедъ съ силою своею въ мѣстѣ рекомѣтъ Земленъ на берегу
же рѣки зовомыа Струмы, и пленуетъ окрестныа державы тѣа, и тако ско-
ро шествиіе сотворъ и ста близъ его съ вои своими на рѣкѣ Каменчи....”

²⁾ Писмо-то на Стефана Урошиа до Михаила, коіе-но приважда Гре-
горій Дечанскій игуменъ (у Райчіа ч. II ст. 556, и Енгеліа t. 3, p. 262) не
сѣдрѣжа мысль-тѣ за съединеніе-то и сближеніе-то на Сръби-ти съ Бѣл-
гари-ти, какво-то імъ излага приведено-то писмо у Никола (лѣт. ч. III, 147),
то поченова така: „Християнственѣйшій же Стефанъ посылаетъ о миру къ
царю Болгарскому, почто, глаголя, тружашись погубляти болгарскія и серб-
скія роды, доводитъ буди своими и не приражайся Богу не желая еже оиѣ
именемъ дарова, аще же силенъ еси, на варвары вооружайся, а не на христо-
выіе рабы имже азъ пастырь по того благодати....”

³⁾ Лѣтопись Даниила *ibid.* и пакъ повелѣ превысокій краль собратися

1330 год. упоренъ бой между Сръби и Българи, кой-то ся свърши съ поражение на послѣдни-ти ¹⁾ Тукъ ся ꙗе отличилъ пръвъ пѣтъ и младый-тъ сынъ Урошевъ Стефанъ Душѣанъ, кой-то отби прѣпорецъ-тъ (байрякъ-тъ) на българскѣ-тъ войскѣ и разстрои Михаилу-ти дружини, и ся прослави като побѣдитель. Много помогна-ли на Сръби-ти и Рагузинскы-ти наѣмници, кои-то донесоха съ себе си въ Сръбїѣ пово военно искусство ²⁾ Михаилъ кой-то приѣмаше участіе въ сѣченіе-то при всичко-то му юначество бѣ раздавенъ, длѣженъ бѣ да бѣга, нѣ падна отъ конь-тъ и израненъ въ бой-тъ и искълченъ отъ паданіе-то, бѣ достигнхъ отъ сръбскы-ти войници, и споредъ свидѣтельство-то на єдни, убитъ на мѣсто-то, а споредъ слова-та на другы, заробенъ и живъ доведенъ при Стефана Урошіа ³⁾ а чрезъ 4 дена испустилъ духъ. Стефанова-та политика, коѣ-то желѣаше да удръжи тръновскый-тъ вѣнецъ за Недѣ и нѣйни-ти дѣца удръжала го ꙗе отъ энергическы мѣри противъ Българїѣ. Съ това ся обѣяснява и кротко-то обхожданіе нѣгово съ поробени-ти Българи, на кои-то той дарова плѣнъ свободѣ.

С. П-ѣт.

(отъ Журнала Минис. Народ. Просв. 1857 год. № 4 и 10.)

всѣмъ воемъ земли Сербскїѣ отечествїѣ своего на поле глаголемое Добриче, то бо поле дивно есть и велико, къ мѣстѣ рѣкомомъ Топлицѣ, прилежа убо къ рѣкѣ Моравѣ." И сега на дѣсно отъ българскѣ-тъ Моравѣ на сѣверъ оны Враня нахожда ся село Топлацъ (Карта Киперта).

¹⁾ Той-зи бой по свидѣтельство-то на сръбскы-ти грамоти былъ ꙗе на 27 — 28 Іуліѣ (ср. Ист. Серб. языка, Майкова).

²⁾ Тѣ сѣ были до 1000 души. Gregor (t. I p. 455) наричагы Келти *μαρθεῖ δὲ σφμάτος καὶ ῥώμης περιουσία ἐμπειρία πολλοῦ καὶ κράτις ἡλικι- μένους τε καὶ ἐσχεναρμένους*. Кантакузенъ (t. I p. 429) наричагы *Ἀλεμανῶν κατὰφράκτους* — латинци, и смѣта число-то имъ до 300.

³⁾ Cantacuz. t. I, p. 430. Grog. t. I, p. 456. Тыѣ два лѣтописца малко разлиж имхъ въ главни-ти събытіѣ за тѣжъ битвѣ отъ извѣстїѣ-та на Даниїла. Послѣдний-тъ казва: „Видѣвъ же царь Михаилъ паденіе вои своихъ и начать бѣжати, и бѣжашу ему сила Господнїѣ спягъ нозѣ коню его, и спадъ съ коня сокруши все тѣло свое, и тако видѣвши вои Господина Краля паденіе его, припадше умертвиша его оружіѣ своими, и тако издше, и възложивше тѣло его на коня принесоша ѣ къ Господяну Краю."..... и пр.

Георѣ Стефенсонъ.

Бъ Лондрѣ излѣзе ланѣ іедно жизнеописаніе на Стефенсона, првъ-тъ изобрѣтатель на паравози-ти и првъ-тъ строитель на желѣзни пѣтища въ Англіи. Не смы имали случай да видимъ това съчиненіе на Самуила Смайльса, нъ намирамы извлѣченіе въ Англійскій вѣстникъ Athenæum, коіе-то струва ни се да је доста любопытно за да го прѣдложимъ на наши-ти читатели:

Георѣ Стефенсонъ родился је на 9 Іуниа 1781 год. какъ-то ся види отъ бѣлѣжкѣ-тѣ, що је записана въ семейнѣ-тѣ библии. Баща-му је былъ работникъ при іеднѣ ветхѣ машинѣ, коіа-то черпіаше водѣ-тѣ отъ іединѣ рудникъ съ камъни вѣглища близу при Ньюкастліа. Той бѣ второй-тъ сынъ, имаше три брата и двѣ сестри. Родители-ты му бѣхѣ отъ стари-ти и почтенни-ти работники. Баща му работіаше поденно, любіаше природѣ-тѣ и имаше даръ да приказва хубаво, и съ прикѣзкы-ти си събираше на околѣ си много дѣца и голѣми и малкы. Майка му бѣше добра, трудолюбива. Првѣ-ти занятіа Георѣеви бѣхѣ да тичя по село-то за да исполнява разни коммисии, да записова братыѣ-та си и сестри-ти си, и да гы пази да не ся попаднѣтъ подѣ колѣло-то на талигы-ти, кои-то возѣхѣ вѣглища прѣзъ село-то. Кога станѣ на деветъ години, іединѣ отъ селяни-ти поручи му да паглѣдова кравѣ-ти му и

му плащаше по два пенса ¹⁾ въ день. И така още отъ дѣте испита удоволствиѣ да си добыва хлѣбъ-тъ. Плодъ-тъ отъ трудове-ти всѣкогы іе приѣтентъ драгы бѣхъ и на говедарче-то два-та заслужени пенса.

Кога пасіаше крави-ти, Георгъ лѣпѣше отъ гнилъ модели отъ машини, и въ срдце-то му бѣ сѣ зародило честолюбиво желаніе да заіеме подиръ врѣмя бащино-то си мѣсто въ нѣкой рудникъ; нѣ не скоро ся удостои да достигне това жежко желаніе. Испрѣва бѣ ся наіелъ да плѣви бостани-ти за чѣтыре пенса въ день, подиръ да чисти вѣжлища-та отъ камъни за шесть пенса въ день, и само кога стигна на 14 години постѣпи помощникъ на баща си, кой-то бѣ устарѣлъ, съ заплатѣ по іединъ шилингъ въ день. Въ това врѣмя всичкы-ти дѣца добивахъ по нѣщичко, и семейный-тъ доходъ ся бѣ възвисилъ до двѣ лири стерлини въ недѣльнѣ-тъ. Наистина и пше-ница-та бѣ ся възвисила отъ 75 до 130 шилина кварталъ-тъ. Георга обаче хранили сѣ го добръ, и той като растѣше добываше и силъ, и вдигаше голѣми тяжести. Потрѣбности-ти ніегови бѣхъ твърдѣ ограничени, и кога той добы мѣсто съ дванайсѣтъ шилинга заплатѣ въ недѣльнѣ-тъ, радостно вѣскликиа: ” сега съмъ станѣлъ чловѣкъ за цѣлъ животъ. Подиръ нѣколко години, кога събра прѣвѣ-тъ гынеѣ, той съ удоволствиѣ іѣ поглѣднѣ и каза че іе станѣлъ богатъ. Така ся іе развивалъ характеръ-тъ на нашій-тъ герой.

Георгъ не знаіаше да чете. Той обычіаше машинѣ-тъ при кой-то бѣше приставентъ. Тіа лащѣше всѣкогы отъ чистотѣ, и най голѣмо наслаждениѣ за ніего бѣше да іѣ види че работи съ всичкѣ-тъ си силъ. Той скоро надвари баща си, и старецъ-тъ ся голѣмѣше съ това, като поломаръ, кога сынъ му стане попъ. Георгъ

---

¹⁾ Една пени (penny множеств. pence) іе равентъ на 20 пари 12 пенса правѣтъ 1 шилингъ = 7 грошіа.

и день и нощъ имаше друго нѣщо на умъ-тъ си освѣнъ машини. Кога осѣти потребностъ за книжно учение, той поченъ да ходи въ вечернѣхъ-тъ школъ, гдѣ-то ся научи да чете и да пише и да смѣта, и не само надвари другари-ти си, нъ скоро исцърна познание-то на учителя си. Нъ като ся бѣше прѣдалъ на учениа не оставяше и веселѣхъ-тъ споредъ години-ти си, и играеше, какъ-то ся и учяше отъ все сръдце, той мало пиаше, много четѣше, и разнышиаваше още повече, и ся боряше съ работници-ти, ако и да је былъ най смирно-то момче. Напослѣдокъ кога ся повиси заплата-та му до једнѣхъ лирѣхъ въ недѣлѣхъ-тъ и като осѣщаше че глава-та му може да му служи като банкъ, Георгъ постѣпи какъ-то и слѣдоваше, залиби једнѣхъ кроткѣхъ, смирихъ, чувствителнѣхъ и хубавичкѣхъ момѣхъ — Фанни Гендерсонъ. Той ѱ подшиваше кондури-ти, кога бѣхъ скѣсани, не ся усмывай, читателю, наший-тъ работникъ въ свободни минути бѣ научилъ той-зи легкѣхъ занаятъ и извлачяше отъ него доходъ. Не дѣй мысли обаче че је крѣпилъ безплатно кондури-ти на Фанни. Нѣ, честный-тъ работникъ, може и да ды је стискѣлъ на грѣди-ти си, и да гы је цѣлувалъ, нъ не забравяше смѣткѣхъ-тъ за трудъ-тъ си. Таја любовь ся заврши съ свадбѣхъ. Георгъ бѣ преминѣлъ въ Уилигтонъ-кей, бѣ си устроилъ тамъ кѣщицѣхъ и на 1802 год. вѣнча са съ Фанни въ ньюбернскѣхъ-тъ цркъвѣхъ, и гордѣливо ся врънѣхъ у дома си на конь съ Г-жѣхъ Стефенсонъ задъ плещи-ти си. Благословение Божије гы је напущовало.

Въ бѣднѣхъ нъ честитѣхъ колибѣхъ заживѣхъхъ млади-ти баща, майка и дѣтенце сынъ, на кого-то усмѣшка-та грѣяше имъ като слѣнце. Случи имъ ся обаче и бѣдѣхъ, запали ся колиба-та имъ и повече пострада отъ водѣхъ-тъ, отъ сажѣхъ-тъ и дымѣхъ-тъ нежели отъ огнь-тъ. Георгъ пригѣда разваленный-тъ жгѣлъ и поченъ да го исправя, и най прѣво заловися да исправи недѣлный-тъ чясовникъ. Сажѣа-та бѣ облѣпила колелета-та му, и Стефенсонъ не можяше да ся успокои

до гдѣ не трѣгнѣ часовникѣ-тѣ му. Това исправяніе бѣ толкъося и-
кусно, гдѣ-то той ся прочю като най добърѣ часовный лѣкарѣ, и
добы голѣмѣ практикѣ. На 1804 год. прѣминѣ той въ Вестѣ-Мурѣ,
въ Кыллингвортѣ, семь мили на сѣвѣрѣ отъ Ньюкастеля. Тука
скоро познахѣ достоинство-то му, и отъ тука поченѣ новѣ пери-
одѣ на благородно-то нѣгово поприще.

Нѣ скръбѣ-та дойде прѣди извѣстность-тѣ. Стефенсонѣ загу-
би женѣ си, и смръть-та ѣ наплѣни душѣ-тѣ му съ скръбѣ и той
изгуби домашни-ти радости. Той остави на врѣмя Кыллингвортѣ и
отиде пѣшѣ въ Шотландиѣ да трѣси работѣ, и съ разкъсано сръд-
це врънѣ ся при дѣте-то си. Той завари тейка си ослѣпѣлъ и
безпомощенѣ. Георгѣ възѣ старецѣ-тѣ при себе въ своѣ-тѣ кѣщи-
цѣ и за да поддрѣжи родители-ти си и да отхрани дѣте-то си,
той подирѣ дневни-ти трудове, провождаше въ работѣ и часть отъ
нощѣ-тѣ, исправяше часовници, шиѣше кондури и кроѣше облѣк-
ла, копѣ-то жени-ти на въглекопатели-ти шиѣахѣ за мѣжнѣ-ти си.
И до днесѣ кроѣежѣ-тѣ на Георга Стефенсона не ѣ излѣзѣлъ отъ употрѣ-
бленіе въ кыллингвортскый-тѣ округѣ. Това врѣмя ѣ было най тяжко-то
за нѣго. Докара му ся да откупи за себе си нѣкого за войскѣ-
тѣ, въ коѣ-то трѣбваше да влѣзе по жребіе, а въ тогашно-то
воѣнно врѣмя твърдѣ скѣпо ся плащаше. Нѣ сръдце-то му не гу-
біаше силѣ-тѣ си. Характерѣ-тѣ му бѣ настойчивѣ, и съ всичко-
то си трыпѣніе той достигнѣ да приѣме щедро възнагражденіе и
нѣлно трѣжество. Въ рудникѣ-тѣ, гдѣ-то той работѣаше скоро ся
истривахѣ важнѣ-та. Стефенсонѣ измысли средство за да ги опази.
Кога машини-ти ся развалиахѣ и губѣахѣ силѣ-тѣ си, той указва-
ше съ кой начинѣ да ся овардѣтъ и да ся исправѣтъ; безпомощ-
ны-ты машинисты му ся подсмывахѣ, нѣ быхѣ принудѣны да трѣ-
сѣтъ отъ нѣго помощь. За іеднѣ голѣмѣ услугѣ, коѣ-то той о-
каза, като исправи іеднѣ машинѣ, коѣ-то считахѣ съсѣмѣ разва-

лѣнѣ, той бѣ награденъ съ 10 гиней, и надбавихъ му заплатѣ-тѣ. Съ своѣхъ-тѣ настойчивость Стефенсонъ добы мѣсто при кылинг-вортскы-ти рудници, да устроѣава машини, съ заплатѣ по 100 лири стерл. въ годинѣ-тѣ. Нѣкои и други усовершенствованія и открытія навели го бѣхъ вече на пѣть за да изврыши іедно цѣло прѣобразованіе въ сообщеніе-то на образованный-тѣ свѣтъ. И сами-ти надѣжди ніегови не ся простирахъ толкосъ на далечъ, нѣ съ обширный-тѣ си умъ той прѣдвѣждалше голѣми-ти результати, и прѣдсказваше тѣхно-то осуществленіе.

Было іе врѣмя въ управленіе-то на кардинала Ришелье, кога веселы-ты Французи, кои-то обычѣтъ всѣкакви зрѣлища, ходѣахъ въ болницѣ-тѣ при безумни-ти (луди-ти) за да видѣхъ Соломона де Коса (Caus), кого-то бѣхъ задрѣли тамъ, зацо-то не даваше покой ни на приѣатели-ти си, ни на родинни-ти си, ни на правителство-то за да ги убѣди, че іе възможно да плувѣтъ кораби-ты и да ся возятъ кола-та съ парѣ отъ врѣлѣ водѣ. Всичкы, кои-то го слушіахъ примирахъ отъ смѣхъ. Подирь сто и пѣдесѣть години, паровози-ты (локомотивы) не бѣхъ още извѣстны, ако и да бѣ показаль Уатъ, кой-то ся воспользова отъ мысли-ти на мнозинѣ прочюты предшественници, че отъ парѣ-тѣ на врѣлѣ водѣ може да искара чловѣкъ голѣмѣ ползѣ.

Много оставаше още да ся усоврши въ кѣси-ти желѣзни пѣтница, по кои-то возѣахъ съ коніе въглища. Отрамъ на 1800 годинѣ направи нѣкои измѣненія, и отрамовскы-ти пѣтница бѣхъ въ всеобщо употребленіе, нѣ все возѣахъ още кола-та съ коніе, обаче имаше чловѣци, кои-то помышлявахъ, че іе възможно да ся возѣхъ и пѣтници и стока съ парѣ. Много опыты бѣхъ прѣдпріе-ты и не ся удадохъ. Стефенсонъ прѣвъ заврши голѣмѣ подвигъ и въ 1813 год. Лордъ Равенсвортъ даде му пари за да устрои па-

ровозъ, общество-то назва Лорда Равенсворта глупецъ, а Стефенсонъ устрои машинъ-тъ и ѿ даде имя „Лордъ.“

Машина-та возіаше 80 тона по 4 мили въ часъ, и возяніе-то ся обхождаше толкось скъпо, като и съ конііе-ти. Що испечелихмы? нищо! выкахъ умници-ты. Дѣло-то іе извършено, отговаріаше Стефенсонъ, кой-то бѣ забѣлѣжилъ недостаткы-ти и измышляваше средства за да исправи машинъ-тъ, удвои скоростъ-тъ, ѿ и даде възможность да ся отстранѣтъ всичкы-ти прѣпятствиѧ. Това происхождаше въ 1815 год. и послѣдствиѧ-та на това откритіе бѣхъ по важни, нежели на сѣвременни-ти побѣди. Въ тѣхъ годинъ Стефенсонъ добы още іедно трѣжество, той изобрѣте прѣдохранителнъ лампъ за рудокони-ти. Съ това изобрѣтение той прѣвари Сера Гомфри Девн.

Кога Стефенсонъ говоріаше, че іе възможно да ся даде на паровози-ти по голѣмъ скоростъ, ако не сега, а то подиръ смръть-тъ му, то му отговаріахъ че за да напѣдова колело-то не іе достаточнo да ся тріе желѣзо врѣзь желѣзо, а трѣбѣ да бѣде поврѣхность-та рошава; като обдумваше такви пригѣдованніѧ, той ся углубяваше въ себеси и ся совѣтоваше съ сына си, правіаше слѣнчеви часовници и другы учени забави, и ся ожени за Єлисаветъ Гейндмаршъ дѣщеріѧ на арендатора. Сына си испрати той въ Єдинбургскый-тъ университетъ и подиръ полвинъ годинъ той ся врѣхъ, наградень за математикъ-тъ. Стефенсонъ ся іе трудилъ прилѣжно, развивалъ іе свои-ти мысли настойчиво, догдѣ улови истинъ-тъ и ѿ приложи въ дѣло.

Голѣми нужди поѣкогы докаровѣтъ до голѣми цѣли. Манчестеръ имаше голѣмъ нуждъ за памукъ; нѣ каналы-ты, пѣтица-та и всичкы-ти средства за привозяніе-то му отъ Ливерпуль бѣхъ недостаточни за да посрѣщнѣтъ нуждъ-тъ. Памукъ-тъ кой-то идіаше за Манчестеръ повече врѣмѧ оставаше въ Ливерпуль, нежели въ

пѣтъ-тъ прѣзъ Океанъ-тъ. Фабриканты-ты незнаѣахъ що да чинѣтъ, работници-ты бѣхъ недовольны, защо-то чѣсто оставахъ безъ работъ. Желѣзень пѣтъ можіае да олесни положеніе-то. Обрыахъ ся да искѣтъ съвѣтъ отъ Стефенсона, кой-то ся бѣ прочюл съ Кылингворскѣ-тъ си машинѣ. Колко тяжкы времена бѣхъ тогъ за топографи-ти, кой-то трѣбваше да укажітъ мѣсто-то за релси-ти; какъ гы оскрѣблявахъ пѣтни-ти надзиратели, какъ гы клѣніахъ аристократическы-ты притяжатели на канали-ти, какъ имъ ся присывахъ землевладѣльцы-ты, какъ гы попрѣжѣахъ селяне-ты, дори и кенни-ти и дѣца-та гы хокахъ и врьіахъ врьзъ тѣхъ що понадіе подѣ рѣжѣ-тъ имъ! И кога іединъ землемѣръ заминуваше съ веригы за измѣрение, заканіахъ му ся да го тласнѣтъ въ кладенецъ-тъ, и не пропушахъ случай за да му нанесѣтъ всѣкакво оскрѣбленіе.

Акціонеры-ти като видѣхъ такъжъ грознѣ оппозиційѣ отложиахъ на врьіа устроіеніе-то на желѣзный-тъ пѣтъ между Ливерпуль и Манчестеръ. Между тѣмъ нѣкой Тезъ, като видѣ дѣйствиіе-то на Стефенсоновѣ-тъ Кылингвортскѣ машинѣ, не само го назначи инженеръ на Квакерскѣ-тъ линіѣ на Стоктонъ-Дерлингтонскый-тъ нѣтъ съ заплатѣ по 300 лири на годинѣ, нѣ и заключи съдружество и му даде средства за да устрои въ Ньюкастель фабрикѣ за машини. И така работникъ-тъ станѣ стопанинѣ.

На 1825 годинѣ бѣ открыта линіѣ-та и пръвый-тъ потѣзѣ трѣгна патоваренъ съ вѣзлища, брашно и 250 пѣтника. Всѣкы-ты вагоны (кола) кой-то повлѣче машина-та бѣхъ трийсятъ и осемъ. Стефенсонъ управіае машинѣ-тѣ. И вѣстници-ты повече отъ паровозъ-тъ ся надваріахъ да опишѣтъ удивителнѣ-тѣ скоростъ по десять мили въ чѣсъ.

Отъ начало-то никакъ не обрыцахъ вниманіе че и возіае-то на пѣтници (пассажири) може да бѣде полезно, и бѣхъ ся рѣшили да устроіѣтъ пасажирскый вагонъ само кога ся сврьни пѣтъ-

тъ. Купихъ на инканто іединъ ветхъ дилижансъ, кой-то ся нарича-ше „Кралева Шарлота” и го устроиъ на дръвянъ станъ. Кога открихъ стоктонъ — дарлингтонскій-тъ пѣтъ, и много врѣмя по-дирь тыа бѣхъ іединственни-ти кола, кои-то возіахъ пѣтници. Число-то имъ още бѣ твърдѣ ограничено, още не знаіахъ щѣтъ ли пѣтници-ты да ся довѣріѣтъ на желѣзний-тъ пѣтъ. Стефенсонъ оба-че настоіаваше да направіѣтъ испытаніе-то съ дилижансъ-тъ. По-трѣбно бѣ да му ся промѣни имя-то, попытахъ Стефенсона, какво имя да му даджѣтъ, той отговори „Опытъ” и Кралева Шарлота бѣ прѣ-кръстена въ Опытъ и на врата-та му изобразиъ печать-тъ на съдру-жество-то съ надписъ *Periculum privatum utilitas publica*.

И въ Клевеландъ врьзъ рѣкъ Тиссъ, гдѣ-то още на 1825 г стоіаше іедна ферма сама, сега іе изникнѣлъ градъ Майдльсборо съ 20 хыл. жители.

Пакъ заговорихъ за желѣзний-тъ пѣтъ между Манчестеръ и Ливертуль. Това прѣдприіатиіе не бѣ по срьдце на притяжатели-ти на каналъ-тъ, кои-то получавахъ по голѣми доходи отъ капиталъ-тъ си. Стефенсонъ самъ управіаше землемѣрни-ти работи, отъ всждѣ ся сипіахъ връху ніего и ніегови-ти помощници наемѣшки и ругы, отъ всждѣ заплашвахъ народъ-тъ съ всевъзможни бѣди, и ся утѣшявахъ съ надѣждѣ, че това дѣло не іе възможно. Нѣ кога по-дирь отъ день на день повече ся убѣждавахъ че проіектъ-тъ ще ся исплѣни, притяжатели-ты на каналъ-тъ понизихъ гласове-ти си и ноченѣхъ да прѣдлагѣтъ на Манчестерскы-ти и Ливерпулскы трѣ-говци да смаліѣтъ замлатѣ-тъ за возаніе-то прѣзъ каналъ-тъ, нѣ бѣше вѣче кжно. Всичкы-ти прѣятствіа бѣхъ побѣдени и пѣтъ-тъ ся устрои. Честитимъ съ успѣхъ, каза споредъ той-зи случай, іединъ английскій журналъ (*Quarterly Review*) такъвъ іединъ пѣтъ іе по-трѣбенъ, нѣ не вѣрвамы да іе възможно да ся введѣтъ желѣзни-

ти пѣтища въ всеобщо употрѣбленіе. А Стефенсонъ мысліае инакъ.

Може ли да си прѣстави нѣкой, пише истый-тъ журналъ, нѣщо по глупаво и по забавно отъ прѣдложеніе-то, коіе-то ни сочѣтъ, че ще ѣздимъ съ паравози-ти два пѣти по скоро нежели съ дилижанси-ти, съ равна вѣроѣатность можемъ да допустимъ че жители-ты на Вуличъ, ще ся рѣшиѣтъ да лѣтиѣтъ на конгревовскы фишеци, и какъ може да ся довѣри чловѣкъ на машинѣ, коіа-то лѣти съ таквѣ скоростъ? колко-то за насъ, то ще си ѣздимъ съ ветхы-ти кола, и никогы не ще ся рѣшимъ да ѣздимъ по желѣзный-тъ пѣтъ. Надѣемъ ся че Парламентъ-тъ ще ограничи по вспѣкы-ти линии, ком-то разрѣшява, да не ѣздиѣтъ по скоро отъ восемьъ до девять мили въ часъ; а по голѣма скоростъ, согласны смы съ Г. Сильвестра, не може да ся допусти безъ страха.

По вече-то учени и практики раздѣляхъ това мнѣніе, а Георгъ Стефенсонъ ся подсмываше и доказваше на дѣло тѣхнѣ-тѣ неосновательность. Самый-тъ комитетъ парламентскый, кой-то бѣ отреденъ да приглѣда нѣгови-ти прѣдложенія смѣялъ му ся іе, и го іе считалъ лунатикъ, кога той утвърждаваше че паравозъ-тъ може да возе по 12 мили въ часъ. Учены-ты трѣжественно машяхъ глави-ти си, дори и кротко-то духовенство поднимаше камъ небо очн-ти си и молиаше Бога да прости богохульство-то на самонадѣянный-тъ механикъ. Единъ отъ най враждебни-ти членове на комитетъ-тъ прѣдложи въпросъ, ако бы кога машина-та припускъ по девять или десять мили въ часъ, нѣкоіа крава ся случи на пѣтъ-тъ и паравозъ-тъ іѣ настигне? не ще ли бѣде това іедно неблагопріятно обстоятелство, споредъ Ваше-то мнѣніе. ?— И твърдѣ неблагопріятно, отговори Стефенсонъ, — за кравѣ-тѣ.

Кога Стефенсонъ поченъ да говори че іе възможно да ся побѣди затрудненіе-то, коіе-то прѣдставиѣтъ Чять-Мосскы-ти блата,

то въ Свѣтъ-тъ всички-ты вѣстаняхъ и признахъ ніегово-то невѣжество невѣроіатно. Посыпахъ ся насмѣшкы, а Инженеръ іединъ Френсисъ Джильсъ увѣряваше, че ни іединъ отъ ніегови-ти другаре, кой-то има колко годѣ здравъ смыслъ, не бы строилъ пѣтъ изъ Ливерпуліа въ Манчестеръ прѣзь Чять-Мосскы-ти блата. Всички-ты вагоны, казваше Джильсъ, ще ся пробавлятъ на дьно-то, и трѣбѣ да ся сиеме всичко-то блато до основаніе-то, за да ся укрьши колко годѣ пѣтъ-тъ. Ученый-тъ свѣтникъ Аддерсонъ обіави, че Стефенсонсвѣтъ-тъ проіектъ іе іедна отъ най безумни-ти мысли, кои кога годѣ ся сѣ зараждали въ главѣ-тъ на чловѣка. Увѣрявамъ говоріаше Аддерсонъ, че той никогы не іе ималъ планъ, и не вѣрвамъ да може той да обдумаѣщо пѣтно. Не іединъ такъжъ борбѣ изнесе Стефенсонъ на плещи-ти си: нѣ нити оскръбленіи, нити насмѣшкы, нити ласкателство не го поклатихъ. Дозволеніе отъ парламентъ-тъ бѣ напослѣдокъ извадено.

Инженеры-ты насмѣшливо пожелахъ му успѣхъ въ невѣзможно-то прѣдприіатиіе. Стефенсонъ надви страшни трудности и изврыши голѣмъ подвигъ. Кога му правіахъ възраженіиа подиръ всѣкъ неудачѣ, той спокойно отговаріаше „да бѣдемъ настойчивы до край.“ и сега Чять-Мосска-та линіи іе най добра-та часть на Ливерпуль-Манчестерскый-тъ пѣтъ. Тіа струва 28,000 лири, а Инженеръ Джильсъ увѣряваше, че устройство-то ѣ ще струва повече отъ 270,000 лири. Що ще испечели той отъ тѣкъвъ пѣтъ? пытахъ противници-ты му. Зарѣ той и по ніего ще вози по 12 мили въ чась, выкаше другой, нека опыта? Не іе възможно! Нѣ іе възможно выкахъ на около му. Въ отговоръ на всички-ти тыіе выкове, Стефенсонъ, какъ-то іе извѣстно, пусти по тѣхъ линіиѣ паровозъ-тъ Ракетѣ (фишекъ) съ скорость по 36 мили въ чась. Тогы най іакоглавы-ты противници поченяхъ да проумѣвѣтъ какво голѣмо измѣненіе ся готви на свѣтъ-тъ, и кога іедни пророчіахъ рас-

пространеніе на присвѣщеніе-то, други прѣмѣтахъ листа-таа въ Библиѣ-тѣ за да найдѣтъ прѣдзнаменованія-та за добрыяніе-то на Свѣтъ-тѣ.

Кой отъ живи-ти ѣе забравилъ число-то на 15 Септемвриа на 1830 години? Трѣжество-то на лудый-тѣ бѣ плѣно! Бѣдствен-ный-тѣ случай, кой-то постигъ Гаскиссона не можи да поврѣди на усиѣхъ-тѣ. Паровозъ-тѣ понесе изранено-то тѣло нѣгово за 15 мил. въ 25 минути. Таа невѣројатна скоростъ произведе въ общество-то ново явленіе. Да забѣлжимъ тука іедно отъ нѣгови-ти послѣдствія. Лорды Дерби и Сефтонъ, кои-то съ своіе-те сопротивленіе удалихъ желѣзний-тѣ пѣтъ отъ земѣ-тѣ си и принудихъ Стефенсона даа го проведе прѣзъ Чятъ-Москы-ти блатъ, явихъ ся покровители заа да ся проведе повъ пѣтъ между Ливерпуль и Манчестеръ, кой-то да ми-нува прѣзъ тѣхны-ти земи. И така безъ да щѣтъ плащахъ данѣ на умъ-тѣ на чловѣка, кого-то не признавахъ, и кой-то изврши голѣмъ под-вигъ. Нѣ инженеры-ты още не познавахъ Стефенсона за побратимъ, за-що-то не бѣ ученъ, дори и машинисты-ты още му ся подсмывахъ.

Кога Стефенсонъ съ земелѣри-ти издирваше направление-то за желѣзний-тѣ пѣтъ по между Лондрѣ и Бирмингамъ въ іедно мѣсто земѣвладѣлци-ты и тѣхны-ты работници недопущахъ земелѣри-ти да снѣмѣтъ деиѣ планъ-тѣ, и гы принудихъ да го направѣтъ прѣзъ ношъ-тѣ съ потаіени фенерп, а за да измѣрѣтъ земѣ-тѣ на іединъ священникъ, кой-то доста ся противѣше, бѣхъ принудены да чѣкѣтъ, кога иде той въ церквѣ да служи, тогы да работѣтъ, и догдѣ священ-никъ-тѣ сврши службѣ-тѣ, дѣло-то бѣ свршено и грѣхководници-ты си бѣхъ отишли.

Отъ какъ ся отвори Ливерпуль-Манчестерскый-тѣ пѣтъ до 1840 год. Стефенсонъ ѣе приѣмалъ участіе въ устройство-то на всички-ти пѣтицѣ въ Англіѣ, и ѣе сѣдѣствовалъ на много чужестранни прѣдприіатиіа. Чисто ѣе былъ принуденъ да встѣпа въ упорнѣ бор-

бж и всѣкогы іе оставалъ побѣдитель. Градове-ты сж разнасіали голѣми сумми за да удалѣтъ отъ себе желѣзни-ти пѣтища, а по-дирь още съ по голѣмы разноска сж залѣгали да проведѣтъ желѣ-зень пѣтъ край вратни-ти. Нерасположеніе-то и на най жежкы-ти противници ся продѣжяваше още до 1842 год. кога-то царица-та поченѣ да ся ползова отъ Виндзорскѣ-тѣ линіѣ. Нѣ още и до това врѣмя, Стефенсона, кого-то считахъ безумень за скорость-тѣ, поченѣли бѣхъ да укорявѣтъ, че не допуца скорость повече отъ 40 или 50 мили въ чась. Азъ могъ да устройхъ машинѣ, казваше той, коіа-то може да пробѣжи и 100 мили въ чась, нѣ тіа ще бж-де бесполѣзна за дѣйствиіе.

Стефенсонъ отъ 1840 год. остави дѣла-та, нѣ на кѣсо врѣ-мя, и то въ това врѣмя залѣгалъ іе да распространи возаніе-то на въглища-та по желѣзни-ти пѣтища. Ливерпуль му іе въздвигналъ памятникъ. Градскы-ти общества считѣтъ за голѣмѣ честь да го и-мѣтъ за гражданинъ. Чужестранны-ты царіе и царици разговаріа-ли сж съ ніего просто, и слушали сж ніегови-ти разкази.

Георгъ Стефенсонъ не навиждаше почести. Леополдъ белгій-скый-тѣ царъ награди го съ орденъ, нѣ той никогы не го окачи на себе си. И въ Англіѣ му бѣхъ прѣдложили да му дадѣтъ ор-денъ, нѣ той ся отказа. Нѣкой си искаше да му посвяти съчине-ніе-то си, и го попыта какви букви да напише, споредъ англій-скый-тѣ обычай, прѣдъ имя-то му, за да означи титулъ-тѣ му, а той отговори: на моіе-то имя пѣма приставкы ни отпрѣдъ ни от-задъ; пишете просто: „Георгу Стефенсону.“

Стефенсонъ като инженеръ, здраво сѣдіаше за разни учени прѣдмѣти. Вѣдижъ бѣше отишелъ на гости у Сера Роберта Пиліа въ дрейтонскѣ-тѣ мушиѣ, и бѣ приіалъ участіе въ іединъ инте-ресень разговоръ. Помежду ніего и доктора Буккланда заврѣза ся жива прѣспиріа за теоріѣ-тѣ на образованіе-то на каменни-ти

вѣглища. Нѣ докторъ-тъ бѣше по силенѣ на слова-та и принуди Стефенсона да замлъчи. На утрѣ Стефенсонъ, като ся прохождаше въ традинж-тъ бѣ ся прѣдалъ на размышленіе. Адвокатинъ Серъ Уильямъ Фоллетъ приблизи ся до ніего и го попыта, що ся іе замыслилъ.— Припомнямъ вчерашніж-тъ прѣширніж Г. Уильямъ, отговори Стефенсонъ, знаѣж, че сѣмъ правъ и быхъ побѣдилъ доктора Буккланда, ако быхъ можилъ да говорѣж така силно, като ніего. — Прикажи ми всячко обстоіателно, и видѣ щемъ можемъ ли нѣкакъ да ти помогнемъ, каза Серъ Уильямъ. Тѣ сѣднѣхъхъ подъ сѣнкѣж-тъ ва іедно дрьво, и искусный-тъ адвокатинъ изучаваше добрѣ предмѣтъ-тъ, като слушаше думи-ти Стефенсонови. Кога усвои добрѣ дѣло-то, адвокатинъ-тъ станѣж, весело си потри рѣцѣ-ти и каза, сега азъ ся расправямъ съ ніего. На Сера Роберта Пилія съобщихъ той-зи заговоръ, и той подиръ обѣдъ наведе рѣчъ-тъ на той-зи предмѣтъ. Адвокатинъ-тъ разби сѣвсѣмъ доктора Буккланда. Що ще кажешъ ты, любезный Стефенсонъ, попыта го Робертъ Пиль. „Длъженъ сѣмъ да признаѣж, отговори Стефенсонъ, че ни на земѣж-тъ, ни подъ земѣж-тъ нѣма силъ по высокѣж отъ языкъ-тъ.” Тамъ бѣше и іедна дама, коіа-то попыта Стефенсона, коіа іе наймогущественна-та сила въ природѣж-тъ, споредъ ніегово-то мнѣніе? „Той-зи въпросъ лесно ся разрѣшява, отговори старецъ-тъ, — очи-ти на женѣж за мѣжъж, кой-то іжъ обычіа; ако поглѣдне іедна жена съ любовъ на младѣж чловѣкъ, той ако иде и на край свѣта, той-зи поглѣдъ го тегли назадъ, ни іедна сила въ природѣж-тъ не може да произведе такво дѣйствиіе.

Стефенсонъ постепенно изнемощѣваше и отъ грозницѣж, отъ коіж-то іе теглилъ три години, умрѣ на 67 години. И остави пенсіѣж на Роберта Греіа отъ Ньюкастліа, кой-то му бѣ кумъ при прѣво-то вѣнчило съ Фанни Гендерсонъ. Д.

СТИХОТВОРЕНИЕ.

Тинка хубавица — млада гуденица
лежи умира 2,
Надъ глава и плаче — като едно сираче
нейна-та майка 2.
Плаче и говори — много и ся моли
да я погледне 2.
Тинка ся обръща — майка си пригръща
и и говори 2.
Недѣй мамо плака — не ми прави майка
ази отивамъ 2.
Мама Тинки дума — недѣй мамо дума
тезъ жални рѣчи 2
Тинка забаве — тихо отговаре
много весела 2
Не видишъ ли мамо — околъ мене тамо
що хора стоятъ 2.
Сичките роднини — що сж измрели
се мене чакатъ 2
Скоро мамо стани — кандило запали
часо ми доди 2
Много ти се моле — съсь моѣтъ воле
да не мя плачешъ 2
Сжиджжж заключи — съ търпѣне ся облъчи
и не мя плачи 2
Скоро не отваряй — вжтрѣ непогѣдай
моите дарове 2
Който сжмъ шила — за свадбж готвила
съ голѣмж радость 2
Азъ мамо щж умрж — нема да ся вържж
далечъ ще идж 2
Но ты да не плачешъ — ами да проводишъ
у чаршіятж 2
Момци да повикашъ — съ батисты да даришъ
що сжмъ ги шила 2
Носило да носетъ — глоглави да върватъ
прѣлъ поповы-те 2
И като дѣвица — млада гуденица
да мя погрѣбжтъ 2.
Това като изрече — на мѣка си рече
много омилно 2
Скоро мамо стани — кандило запали
часо наближи 2
Мама скоро скоче — както Тинка рече
кандило запали 2

Това катъ погледнѣж — Тинка се наемнѣж
на крака станѣж 2
Богу ся помоли — три пѣти се прѣкрѣсти
и сѣднѣж долу 2
Жално си изрече — на майкѣ си рече
недѣй ме глѣда 2
Обърнисе нататакъ — не глѣдай-мя мене
чи си ми мила 2
Майка се обърна — Тинка си издѣхнѣж
леко като сънѣж 2
Мама баеддиса — отъ жалость се слиса
на нея паднѣж 2
Жално я пригѣриѣж — очи си обърнѣж
къмъ лицето ѣж 2
Плачеше умилно — думаше обилно
и нареждаше 2
Тинке хубавице — млада гуденице
една на мама 2
Какво да направе — какъ щѣ да забраве
твоего лице 2
Какъ да ти говоре — какъ ли ще си сторѣ
ази безъ тебе 2
Кой ще ме посрѣшне — кой ще ме утѣши
като те нѣма 2
И като оплака — тѣсѣ фиданкѣ младѣж
на пазарь проводи 2
Юргени повика — както е прилика
Тинка да носѣтъ 2
Жално гы молила — сичкы-те дарила
сѣ бѣлы батисты 2
Като ѣж вдигнѣж — испазарь минѣж
прѣзъ чаршіятѣж 2
Попови пѣяха — юргени варвяха
сълзы лѣяха 2
Въ церковѣж додохѣж — Тинка донесохѣж
и ѣж упяхѣж 2
И ѣж изнесохѣж — на гробъ занесохѣж
и вѣтрѣ турихѣж 2
Сичкыте выкнѣжѣж — умилно рекохѣж
вѣчна ѣж память 2
Съ прѣсь я погрѣбохѣж — и си отидохѣж
сѣкой съ жалость. 2

Свищовѣ 1848

ТЕОДОРЪ ХРУЛЕВЪ.

БЛЪГАРСКИ НАРОДНИ ПЪСНИ

записани

отъ

ГЕОРГЬНА ТЕОХАРОВА.

I.

Слязохъ бигликъ овчеры
Отъ връхъ, отъ старъ планинъ,
Въ Кърджалискъ-тъ коріиъ.
Малко сж много сидѣли
Тѣмъ ми до три мѣсяци.
Соль брашно имъ ся доврѣши,
И на овце-ты кърмилъ.
И на коне-ты зобило,
И на куче-та ярма-та
И на овчеры-ты царвули-ты.
Чудѣтъ ся холамъ маятся,
Кого въ Кърджалъ да прататъ;
Въ Кърджалъ мори чума-та:
Айде Стояна да пратимъ,
Че Стоянъ іе клѣто сираче.
Той нѣма нїди никого,
За него нѣма да плачѣтъ.
Дѣ зачу Стоянъ тѣжъ думъ;
Той си выкижъ заплака:
Божне де Вышній Господьо,
Чуешь ли Боже видишь ли,
Что быва клѣто сираче,
Мене въ Кърджалъ да прататъ,
Че мори въ Кърджалъ чума-та.
Натвари Стоянъ магаре-то,
Та си въ Кърджалъ отиде,
Срѣща му иди чума-та,
И тя Стояну думаше:
Стояне клѣто сираче,
Не ли тя чума удари?
Стоянъ ся Чуми молиаше:
Чумо-де моя сестрице,
Я ми душицъ-тъ подрѣжи,
Додѣ си идж и връжъ
Н' овчеры кърмилъ да занесѣ.
Чума Стояна прислуша,
Та ся на магаре покачи,

Чи при овчеры отиде,
Сичкы овчери измори,
Само Стояна остави,
Стояна ксто сираче.

II

Провикнѣлъ ми ся младъ Стоянтъ,
Отъ высокъ баиръ Бакарджикъ:

Дѣ да е тейко да дойде,

Зѣмь ми е влязла въ пазвѣ,

Да дойде да ѿ извади.

Тейко Стояну продума:

Стояне Сынко Стояне,

Азъ си сынка стигнувамъ,

Яла рѣчицѣ не мога.

Пакъ ся провикнѣ младъ Стоянтъ,

Отъ высокъ баиръ Бакарджикъ:

Дѣ да е майка да дойде,

Зѣмь ми е влязла въ пазвѣ,

Да дойде да ѿ извади.

Майка Стояну думаше:

Стояне сынко Стояне,

Азъ си сынка стигнувамъ,

Яла рачицѣ не мога.

Пакъ ся провикнѣ младъ Стоянтъ,

Отъ высокъ баиръ Бакарджикъ:

Дѣ да е сестра да дойде,

Зѣмь ми е влязла въ пазвѣ,

Да дойде да ѿ извади.

Сестра Стояну думаше:

Байне-ле Бате Стояне,

Азъ си брата стигнувамъ,

Яла рѣчицѣ не мога.

Пакъ ся провикнѣ младъ Стоянтъ,

Отъ высокъ баиръ Бакарджикъ:

Дѣ да е либе да дойде

Зѣмѣ-тѣ да ми извади,

Дѣ зачу либе Стояна,

И то си станѣ отиде,

Та че му бръкнѣ въ пазвѣ,

Зѣмѣ-тѣ да си извади,

Не ми е зѣмь голѣмѣ,

Нѣ ми е ситенѣ маргарецѣ,

До девять врьви маргаритѣ,

Десета врьвь жѣлтици.

Охременна лѣтопись.

Въ прѣдидущѣ-тѣ лѣтопись изложихмы мнѣніе-то на най просвѣтени-ти Англичяне за индійскы-ти дѣла, тѣ сѣ много по сладкорѣчиви нежели всичкы-ти сужденія за той-зи прѣдмѣтъ. Ще приведемъ още слова-та на Чарлза Нанпира, кои-то той каза прѣди четыри години кога усмири вѣстаніе-то, за коіе-то споменѣхмы по горѣ. „Взмущеніе-то на Сипаи-ти іе най страшно-то нѣщо, коіе-то трѣбѣ да ся страши наше-то владычество въ Индіѣ. Генералъ-Губернаторъ тврдѣ малко вниманіе іе далъ на това вѣстаніе.... кога-то бѣ задушено; нѣ тврдѣ много грѣшиѣтъ, кои-то така поврхно глѣдѣтъ на това дѣло. Чловѣци, кои-то познавѣтъ по добрѣ дѣла-та имѣтъ по голѣмѣ опытность, видѣѣтъ въ воіенно-то вѣстаніе най голѣмѣ-тѣ бѣдѣ за Индіѣ-тѣ. Тѣа може ненадѣѣанно да избухне, и ако не обрѣѣѣтъ вниманіе, то ще подроѣви основаніе-то на англійско-то владычество” Въ критическы-ти обстоятелства, въ кои-то ся нахождаше Генералъ Нанпиръ, той поіе врьѣѣ себеси отвѣтственность за рѣшителни-ти мѣри да обезоружи и распусти бунтовни-ти войскы и да набере другы отъ горско-то племя Гуркаси. Лордъ Дальгаузи, кой-то бѣше тогы Генералъ-Губернаторъ показа му неудовольствіе, че не пыталъ ніеѣго — а врьшилъ безъ совѣтъ-тѣ ніеѣговѣ. — Гнѣвливыѣ Нанпиръ излѣѣзе въ отставка и ся врьѣѣ въ Англійѣ, гдѣ-то и изни іадѣ-тѣ си въ сладкорѣчивѣ-ти слова. Въ ніеѣгови-ти запискы, кои-то издаде

братъ му, той прѣдсказва онѣхъ катастрофъ, коіа ся разрази сега въ англійскы-ти владѣнія; и още прибавяше: „това не је моје лично дѣло; Азъ не щѣ бѣдѣ живѣ, кога ще ся исплнѣнѣтъ мои-ти пророчества, нѣ тѣ ще ся исплнѣнѣтъ.”

Не іединѣ само Нациръ указваше на тѣхъ опасность, Генераль Джакобъ (Jacob), кой-то трийсѣтъ години је былъ на службѣ въ Индіѣ, и добрѣ знаѣше странѣ-тѣ, отдавна бѣ прѣдставилъ на англійско-то правителство донесеніе, коіе-то тогы бѣше захвърлено, а прѣзъ дни-ти бѣ отрыто заіедно съ други документи. Джакобъ пишѣше „Зло-то, на коіе-то азъ указвамъ — тврѣдѣ је важно. Средство-то противъ това зло је най просто, не трѣбѣ да ся обръща вниманіе на касты-ти, кога ся набирѣтъ солдати, а на оныѣ, кои-то сѣ на службѣ да имъ ся обѣяви че на правителство-то је все равно, кой каквѣ вѣрѣ има: „Индусѣ, Браминѣ, мусулманинѣ равно сѣ добры, ако бѣдѣтъ добры солдати.”

Такѣвъ је былъ главный-тѣ недостатѣкъ въ организациѣ-тѣ и составѣ-тѣ на тамошнѣхъ-тѣ войскѣ, и отъ тука ся обѣяснява причина-та защо въ день-тѣ, кой-то бѣ назначенъ за възмушченіе-то, войска-та исплнѣни толкосѣ съгласно приказѣ-тѣ. Чѣсто повтарѣхъ генералы-ты свои-ти приглѣдванія, нѣ не можіахъ да разбудѣтъ апатіѣ-тѣ на правителство-то, и цѣла Англіѣ показа голѣмо равнодушніе кѣмъ индійскы-ти дѣла. Въ никого не възбуждахъ тѣ интересѣ, и токо що поведѣше рѣчь нѣкой въ парламентѣ-тѣ за Индіѣ-тѣ — зала-та оставаше пуста.

Возмушченіе-то бѣ длѣжно да избухне въ іедно врѣмя на всѣдѣ, и ако бы ся удалъ той-зи планѣ, то тѣ можіахъ да задавіѣтъ Англичани-ти, кои-то нищо не знаѣахъ и не чѣахъ, и показахъ че тврѣдѣ мало знаѣтъ характерѣ-тѣ на арміѣ-тѣ, зашто въ начѣло-то искахъ да потѣпчѣтъ възмушченіе-то съ мусулмани-ти, и мислѣахъ, че само индусы-ты ся възстали заради фише-

ци-ти. Англичане-ты прѣврънѣхъ Дегли въ голѣмо укрѣпленіе съ хиндеци и нови стѣни, съ джепхане-та и хранѣ, и не оставихъ въ това укрѣпленіе английскѣ войска. Бунтовници-ты промѣнихъ само байрякъ-тъ, а укрѣпленіе-то отдавна бѣ въ тѣхни-ти рѣцѣ.

Не ся наемамы да прѣдставимъ картинѣ-тъ на воіенни-ти происшествія, кои-то ся врьшітъ въ Индіѣ, защо-то тѣ каждо-дневно ся измѣня. Не ще ся въспирамы и на варварскы-ти постѣп-кы не само съ мажиѣ-ти нѣ и съ жени и дѣца. Страшно и сра-мотно іе за чловѣчество-то само и да помыслимъ за тѣхъ. Нека ни кажѣтъ оныѣ, кои-то видѣтъ въ тѣхъ борбѣ вѣстаніе за не-зависимость, могѣтъ ли такви чюдовища да съставиѣтъ какво да іе общество, каквѣ да іе націѣ?

Има нѣщо страшно въ онова впечатлѣніе коіе-то произведо-хъ въ Англіѣ тѣя отвратителни оскръбленія противъ чловѣчество-то. Англичане-ты бѣхъ силно възмущены и почюдены съ позоръ-тъ на английскы-ти жени въ Индіѣ. Това чювство іе изражено въ іединъ отъ най силни-ти вѣстници въ Британіѣ съ слѣдующи-ти думы: „Мы смы вѣровали, че най добрый-тъ щитъ за насъ іе имя-то на „английскый гражданинъ“,“ коіе-то іе по високо отъ гражданинъ римскый, вѣровали смы че англіиска-та крѣвь іе оградена отъ всѣкый позоръ дори и въ най дални-ти чѣсти на свѣтъ-тъ.” Английскый-тъ офицеръ като изложи страхотни-ти, на кои-то іе былъ свидѣтель, прибавя: ни іединъ азіатецъ, кой-то іе обезчестилъ Англичанкѣ, не трѣбѣ да остане живъ, за да не може да ся хвали съ това.” Английско-то Review говори „смръть трѣбѣ да порази всѣкого индійца, кой-то си іе накусилъ рѣцѣ-ти въ английскѣ крѣвь и іе оскръбилъ цѣломудріе-то на англи-чанкѣ.” Никой не говори женско-то цѣломудріе. и споредъ тѣхно-то мнѣніе Англичанка не іе проста жена.

Посредъ болѣзненно-то впечатлѣніе, коіе-то произведохъ въ

Англії тѣя събытія, раздаде ся укорителенъ гласъ и противъ ко-го? противъ христіанскы-ти миссіонери, противъ европейскы-ти общества, противъ мъжіе и жени, кой-то животъ-тъ си сѣ посвятили за распространеніе-то на Евангеліе-то! Може ли да бѣде такво нѣщо? Зарѣ Англія іе паднѣла до толкосъ, гдѣ-то іе готова да отхвърле всичко, що іе съставлявало нѣейнж-тѣ най голѣмѣ славѣ, и още повече, нѣейнж-тѣ силѣ? Боже мой, ако не бы была Англія най прѣво миссіонеръ въ Азіиѣ, ако не бы дръжіала прѣпорецъ на христіанство-то и на просвѣщеніе-то, то освѣнъ акціонеры-ти на компаниѣ-тѣ, никой други не бы ся грыжилъ да попыта существува ли или не, английско-то владычество въ Индиѣ? Казвѣтъ че индійско-то възмущеніе іе было подбудено отъ христіанскы проповѣди и религіозный прозелитизмъ, нѣ това набѣждане може да ся приложи за всички-ти дръжави. Ето восемнайсятъ вѣка, какъ христіанска-та свобода поражава варварство-то и одрътѣли-ти общества. А въ Индиѣ английско-то правителство — официално іе въспрѣщавало религіознѣ-тѣ пропагандѣ; а всички-ти прѣобразованія въ варварскы-ти туземни закони сѣ възбудени отъ миссіонери-ти и евангелическы-ти общества. Та и много ли іе извършено въ това отношеніе? Отмѣнены сѣ само нѣкои прѣдразсудки и обычаи, оскрѣбителны за чловѣчество-то. Правителство-то іе отмѣнило варварскый-тѣ законъ, кой-то осѣждаше жени-ти на сожженіе подиръ смръть-тѣ на мъжіе-ти имѣ, отмѣнило іе още іединъ законъ, кой-то въспрѣщаваше на вдовици-ти второ вѣнчило, и отніемаше имотъ-тъ отъ оныѣ, кой-то приѣмѣтъ христіанство-то. Ето сѣщи-ти причини на бунтъ-тъ; Въ общественно-то устройство, гдѣ-то закони-ты и обычаи-ты сѣ свръзаны съ религіѣ-тѣ всѣко прѣобразованіе, коіе-то освобождава личность-тѣ, насочено іе — противъ власть-тѣ на духовенство-то, (и за това то всѣкогы іе противно на таквы прѣобра-

зованіа, примѣръ не трѣбѣ да трѣсимъ далечъ отъ насъ). Нѣ и ако допустимъ че Англіа іе длѣжна да даде плѣнѣхъ свободѣ на вси-ти си подданници, на вси-ти племена, и на вси-ти касти, то той-зи въпросъ іе полицейскій, а не богословскій. По скоро може да ся укори английско-то правителство, че іе дало твърдѣ много свободѣ на идолопоклонство-то, на гнусный-тъ фетишизмъ и на безразсудни-ти тайнства на индійскы-ти религии. Правителство-то толкъсь малко іе залѣгало за прозелитизмъ, гдѣ-то въ сами-ти училища ся іе ограничавало само съ свѣтско образованіе; религіа-та не ся іе прѣдавала въ тѣхъ; учебни-ти книги не можіахъ да спомену-вжтъ нищо за религіѣ-тъ, и за да не бы да оскръби туземно-то вѣрованіе, правителство-то испѣди изъ училища-та богословско-то ученіе дори и английско-то. Ако не бы Англіа ся боіала толкъсь отъ распространеніе-то на христіанство-то, то не бы имала сега причинѣ да ся брани отъ диваци-ти.

Нѣкои чловѣци хулітъ възстаніе-то на Италианци-ти или на Венгри-ти; тѣ видѣтъ че това раскрывава политическо-то равновѣсіе, а въ възмущеніе-то индійско видѣтъ іединъ войнѣхъ за освобожденіе, независимость и національность; и приводятъ въ примѣръ възстаніе-то на американскы-ти колонии; нѣ тамъ іе дѣйствовалъ народъ, съвсѣмъ приготвенъ за да заіеме мѣсто-то си въ Исторіѣ-тъ; тамъ іе дѣйствовало английско-то племе. Поглѣдѣте обѣявленіе-то на независимость-тъ отъ 4 Іюліа 1776 год. найпрво мѣтѣтъ ви ся въ очи слѣдующи-ти прости, нѣ высокы думи:

„ Кога въ общій-тъ ходъ на исторически-ты събытіа єдинъ народъ съзнава нуждѣ да раскъса политическѣ-тъ связь съ другъ-тъ народъ, и да заіеме независимо мѣсто помежду другы-ти дрѣвны-ты живы, за коіе-то му дава права и божескый-тъ и естественный-тъ законъ; то ако почита мнѣніе-то на чловѣчество-то длѣженъ іе да обѣясни причини-ти, кои-то го побуждѣтъ на самостоіа-

» теленъ отдѣлеть животъ. Мы считамъ несумѣнни слѣдующи-ти
 » начала: всички-ты чловѣци сж равни помежду си, тѣ имѣтъ при-
 » родни отъ Бога дѣлаи правдини, между кои-то на прѣво-то мѣ-
 » сто стоиѣтъ: право да живѣе чловѣкъ, да бѣде свободенъ и да
 » трѣси честь-тѣ си...” Така поченова той-зи актъ, а ето и край-
 » тѣ му: „Съ пѣлю довѣріе къмъ волѣк-тѣ на божественно-то
 » Провидѣніе, готовы сме, за да поддрѣжимъ всичко що ѣе ка-
 » зано по горѣ, да жртвовамы и нашии-тѣ животъ, и нашии-тѣ
 » имотъ и най священно-то наше благо-честь-тѣ си. „ Таки ду-
 » ми ся преносятъ като струѣкъ отъ чистъ въздухъ врѣзь жалобни-ти
 » събытія, за кои-то сега говоримъ. Нѣ и ако бы да си прѣдста-
 » вимъ че Индія ще ся освободи отъ английско-то владычество, то
 » отъ нѣеж нѣма да излѣзе що годѣ прилично на Америкѣ, а ще
 » приличя на зоологическѣ-тѣ градинѣ въ Парижъ, гдѣ-то сж рас-
 » творени всички-ти кошари, и распущѣты по свѣтъ-тѣ дивы-ти
 » звѣрове.

Съ увѣренность можемъ да кажемъ, че ако бы Англія да из-
 » губи Индіѣ, то за нѣеж ще бѣде несчастиѣ-то по малко, нежели
 » зв колонии-ти нѣейни, а за чловѣчество-то ще бѣде странно бѣд-
 » етвиѣ. Англичане-ты сж въ Азіѣ прѣдставители на цивилизаціѣ
 » (просвѣщеніе) и на чловѣчество, и ако бы съ ѣедно голѣмо уси-
 » ліе, като сегашно-то, Индійци-ты сж отървѣтъ отъ Англіѣ, то
 » неизбежно ще подпадѣтъ подъ ярмо-то на туземни-ти крѣвожѣд-
 » ни тирани, и подъ страшно варварство. Англія ѣе была избавител-
 » ница на Индіѣ-тѣ, тѣа ѣе замѣнила царство-то на грабители-ти
 » съ правдивость и законъ; тѣа ся ѣе ѣавила хранителница на правдини-
 » ти и на судъ-тѣ чловѣческый. Въ продълженіе на нѣколко вѣкове
 » индійска-та Историѣ не ѣе прѣдставѣла друго, освѣнь убійства и
 » варварство. Крѣваво-то врѣмя ся ѣе сврѣшило отъ какъ ѣж завладѣ
 » Англія, и управленіе-то английско, ако и да не ѣе было сврѣ-

шено, нѣ не можемъ да не признаемъ, че ꙗко было то и по чловѣ-колюбиво, и по кротко, и по правдиво отъ всеички-ти правительства, кои-то ꙗко приживѣла Индіа. Англіа даде развитіе на іестествен-ни-ти произведениа на странѣ-тѣ, устрои пѣтица желѣзни и уред-би. Тѣ само сбръкахъ, като мыслѣхъ, че сѣ създали народъ, а съ това даде да трѣжествува варварство-то и да навие слѣпа-та сила.

Англіа даде на Индіѣ-тѣ свободѣ и правдини, какви-то сѣ и въ самѣ-тѣ Англіѣ, още и свободно книгопечатаніе, коіе-то бѣ дадено на 1835 год. Серъ Томаѣ Менро още тогы прѣдвигаше послѣдствіа-та на тѣѣ мѣрѣ. Той ся боіеше, че таѣа мѣра ще има вліаніе не на народъ-тѣ, а на войскѣ-тѣ. „Ако можахъ да бѣдемъ увѣрены, казваше той, че вѣстници-ты и книги-ти ще ся четѣтъ само отъ народъ-тѣ, то не быхъмы ся боіали отъ бунтъ, мы быхъмы имали врѣмя да забѣлѣжимъ направление-то на умове-ти и да вземемъ мѣри-ти си; нѣ споредъ наше-то особито поло-женіе въ той-зи край, намъ ꙗко страшнѣе не народъ-тѣ, а войска-та.

Въ страни-ти, кои-то ся нахождѣтъ не подъ чюждо владыче-ство, духъ-тѣ на свободѣ-тѣ развива сѣ заіедно съ постепенно-то образованіе и възпитаніе на народъ-тѣ, нѣ можемъ ли де ся надѣемъ, че и въ Индіѣ това развитіе ще приіеме истый-тѣ нѣтъ, и ще слѣдова редовно и спокойно; Не ся надѣемъ, че възрожде-ніе-то ще ся изврши мирно безъ потрясеніе, въ странѣ-тѣ, коіа-то ся управа отъ чюжденици, въ коиѣ-то книгопечатаніе-то ꙗко свободно, а войска-та ꙗко набрана отъ туземци; Войска-та не ще да чяка до гдѣ ся просвѣти народъ-тѣ, и познаіе потрѣбность-тѣ за освобождение-то си, а ще прибѣрза само да хврѣли правител-ство-то. Сипаи-ты ще ся научѣтъ да сравнявѣтъ своіе-то положе-ніе и заплатѣ-тѣ съ заплатѣ-тѣ и значеніе-то на Европейскы-ти офицери, ще поченѣтъ да издиривѣтъ причини-ти на голѣмѣ-тѣ разликѣ въ правдини-ти, ще смѣтѣтъ че ꙗко възможно да ся от-

мѣтихъ отъ чужестранно-то владычество, и да заловѣхъ и парити и почетъ-тъ, кои-то ся раздавахъ сега на Англичане-ти. Свободно-то книгопечатаніе ще ги научи и ще ги насочи на много нѣща. Като ся събирхъ помежду си сипаи-ты ще найдхъ много случаи да потѣкувахъ и да съобразѣхъ планъ-тъ си, а колко-то за прѣдводители, тѣ сѣ готовы; съ трѣбніе, съ навѣкъ и военнѣ опытность, тѣ мохъ да ся надѣхъ на успѣхъ, особито, ако ги побужда властолюбіе, жажда за незавыенность за славъ и за богатство.”

Всичко що ѣе прѣдсказвалъ Менро исполнява ся. Образованіе-то и знаніе-то, кои-то трѣбоваше да ся распространѣхъ прѣзь книгопечатаніе-то, не проникнхъ въ долный-тъ класъ на общество-то, а само быдохъ оружіе на войскъ-тѣ. За да дадемъ на читатели-ти понятіе за свободѣ-тѣ на книгопечатаніе-то приваждамы нмъ ѣдно мѣсто отъ ѣднѣхъ статіяхъ напечатанѣхъ въ ѣдинъ вѣстникъ индійскій въ най голѣмый-тъ разгаръ на войнѣ-тѣ. Създателъ, говори вѣстникъ-тъ: Англичане-ты сѣ испытали Твоѣ-то могущество. Вчера още тѣ имахъ въ рѣцѣ-ти си власть-тѣ, а днесъ плувхъ въ кръвъ и отъ вѣждѣ бѣгахъ... Забравихъ и носилки-ти си и колесници-ти си и боси и гологлавы длѣжны бѣхъ да ся укрѣхъ въ камыши-ти. О Англичане! миновало ли ви ѣе прѣзь умъ-тъ, че делійскій-тъ краль ще ся вскачи пакъ на прѣстолъ-тъ съ славъ и величіе на Надира, Бабера и Тимура?”

Да ся прѣнесемъ мысленно отъ Англо-индійскы-ти владѣнія въ наши-ти африканскы колонии ¹⁾ и да попытамы що бы сторилъ Алжирскій-тъ губернаторъ при тавѣхъ ѣднѣхъ демонстраціяхъ отъ туземци-ти? Струва ни ся че тврдѣ скоро бы расправилъ дѣло-то.

---

¹⁾ Читатели-ты помнѣхъ че писатель-тъ на тѣхъ статіяхъ ѣе французинъ Лемуанъ.

Та и истрѣбѣ да ходимъ въ Африкѣ за да видимъ, какъ постѣпваѣтъ у насъ въ такви случаи. Нѣ тука ся показва колко почитаѣтъ Англичяне-ты свои-ти закони. Индійскый-тъ Генералъ-Губернаторъ, като стѣсни на нѣкоѣ врѣмѣ книгопечатаннѣе-то, почете пужно да изложи причини-ти, кои-то го бѣхѣ побудили да приѣме тѣхъ мѣрѣ за да ся справи.

Страшный-тъ кризисъ, кой-то испытова сега Англія іе іединъ отъ най страшни-ти въ исторіѣхъ-тѣ ѿ. и іе произвелъ въ други-ти страни различно впечатлѣніе: Англія не може да не забѣлѣжи, че общественно-то мнѣніе ся смѣти отъ варварскы-ти постѣпки на бунтовници-ти, нѣ като плати чловѣколюбивый-тъ данѣкъ, и изврьши официалнѣхъ-тѣ си длѣжность, изъявлява открито удоволствиѣ. Анлійскый-тъ народъ длѣженъ іе да ся признаѣ, че не іе заслужилъ голѣмъ любовь. Той до толкосъ іе себѣлюбивъ, гдѣ-то други-ты народы не считатъ нѣгови-ти бѣди своиѣ семейно несчастиѣ, а Анлійска-та исторія прѣдставя такво счастливо положеніе, коѣе-то възбужда завистъ. Нѣ и помежду оныѣ, кои-то ся доволны отъ съвременни-ти събытія има пакъ разликѣ. Католическа-та партія (тарафъ) въ Франціѣхъ и въ цѣлѣхъ Европѣхъ вижда въ бѣдствиѣ-то Анлійско наказаннѣе божнѣе за тѣхно-то іеретичество. Въ това човство нѣма обаче нищо унижително. Чловѣкъ може и да не ся съгласи съ тѣхъ. Нѣ друго іедно направление, коѣе-то іе распространено твърдѣ много въ Европѣхъ не іе достойно за хвалѣніе. Мы говоримъ за многочислени-ти поклонници на рабство-то и на низости-ти. Тѣ не могатъ да простѣхъ на Анліѣхъ, че іе отбѣгала до сега революци-ти и ся іе удрѣжала противъ най силный-тъ напоръ на свободѣхъ-тѣ, и тѣ ся радовѣхъ че и Англія іе нашла своиѣхъ-тѣ Ахилесовѣхъ пятѣхъ, ” и трѣжественно выкаѣхъ, ” напоследѣхъ! Ето и ней дойде редѣхъ-тъ.

Англичяне-ты обаче инстинктивно познаваѣхъ какви човства тѣ

взбуждають, и надѣють ся само на свои-ти сили” сега мы правимъ прѣвѣ-тѣ кампанійкѣ (походѣ), каза Г. Дизраѣели въ долниж-тѣ палатѣ, и скоро, прѣзъ Поіемвриа трѣбѣ да поченемъ вторж-тѣ, отъ коіж-то вничко зависн. И Европа и Азіа глѣдѣть на насъ. Удары-ты няни трѣбѣ да бѣдѣть рѣшителны, зацо-то ако ся докара да поченемъ и третіж кампанійкѣ, то може на сценж-тѣ да срѣщнемъ такви лица, кои-то не чякамы, и тогы не ще имамы дѣлю само съ Индійскы царчета.”

Мнозина ся чюдѣть, зацо Англіа не испраща войскы-ти си съ пароходи. Нѣ не трѣбѣ да забравямы, че Англіа іе испратила вничкы-ти си войскы и іе останѣла дори и безъ стражіж, и безъ дръвяни-ти си стѣни не бы имала съ що да ся брани въ царство-то си. Лордъ Пальмерстонъ чистосердечно изѣяви свой-тѣ страхъ: „Ако бы въ нѣкой непрѣдвиденъ случай, казва той, срѣщнемъ нуж-дѣ да призовемъ сили-ти на отечество-то, то не быхмы могли да го направимъ, ако испратимъ флотж-тѣ си на другый-тѣ край на свѣтъ-тѣ. Наши-ты пароходы оставѣть тука въ покой и безъ дѣй-ствиіе, нѣ, повтарямъ, ако бы нѣкоіе непрѣдвидено обстоітелство ны понуди да извадимъ голѣмж флотж, то не быхмы имали възмож-ность, кога употрѣбимъ наши-ти кораби за да возимъ войскж въ Индіж. За това азъ мыслѣж, че не слѣдова да гы проваждамы въ Азіж. Инакъ мы ще впаднемъ въ погрѣшкж, на коіж-то указва великій-тѣ грѣцкій риторъ, кой-то приказва за Перси-ти „кога имъ нанесемъ ударъ на едно мѣсто, тѣ го закрывѣть съ рѣцѣ-ти си и оставѣть вничкы-ти другы чѣсти беззащитни. Не слѣдуйте А-линяне той-зи безрасуденъ примѣръ”!

Исти-ти причини, споредъ кои-то Англіа срѣща така малко симпатійж въ Европж, обіяснявѣть съчувствиіе-то прѣзъ Атлантиче-скый Океанъ. Нѣдни общи начаяла, и общо происхожденіе свръзвѣтъ неразрывно Англійж съ Америкж. Европа не вѣднѣжъ ся іе мамила

въ надѣжди-ти си, гласъ-тъ на крѣвно-то родство не вѣдижъ
іе заглушавалъ страсти-ти въ минути кога всички-ти чяхахъ раз-
мирицъ между два-та народа. Англичяне и Американци чясто ся
прѣпираѣтъ и за много нѣща, нъ прѣпираніе-то имъ става на іединъ
общій языкъ. За това не смы сѣ почудили никакъ, кога прочетох-
мы американскы-ти вѣстници, кои-то, като приглѣдвѣтъ индійскый-тъ
въпросъ, правѣтъ заключеніе, че ослабленіе-то и паданіе-то на
Англіѣ има за насъ особитъ интересъ. Освѣнь що іе Великобританія
наша-та най близка сѣюзница, и мы правимъ помежду си
голѣмъ трѣговнѣжъ, не можемъ да не приѣмемъ особено участіе
въ нѣейно-то положеніе, зашто-то въ нѣей сѣ іе укоренило и има
убѣжище либерално-то (свободно-то) Европейско начяло. Тіа іе
сама-та дръжава въ Европѣжъ, въ коѣж-то може чловѣкъ свободно да
говори, да пише, да мысли и да дѣйствова. Ако падне Англія,
то прѣзъ Океанъ-тъ (въ Европѣжъ) не ще остане ни іедна прѣгра-
да противъ тираніѣжъ-тѣ на владѣтелни лица и на олигархы. Не
можемъ да прѣдвидимъ до коѣж степенъ бы дошло самовластіе-то,
ако не быхъ стоіали на срѣща му нѣеговы-ты вѣчны противници:
англійска-та свобода на слово-то и на мысль-тѣжъ. Паденіе-то на
Англіѣжъ бы въспрѣло развитіе-то на свободѣжъ-тѣжъ на цѣло столѣтіе.

Чини ни сѣ да не іе още дошло врѣмя да мыслимъ за осла-
бленіе или паденіе на Англіѣжъ. Мѣчено іе да прѣдвидимъ какви
послѣгствиѣя ще бѣдѣтъ отъ възстаніе-то, може да сѣ докара да видимъ
такви нѣща, кои-то не сѣ надѣемъ, нъ за исходъ-тъ на това дѣ-
ло нѣма сумнѣніе.

Борба-та не іе равна, отъ іеднѣж странѣжъ стои жива, а отъ
другѣж мрътва сила, рано или късно живо-то дръво ще сѣ пробиіе
отъ дивѣжъ-тѣжъ массѣжъ, коіа-то іе паднѣла врѣзъ нѣего, безъ да сѣ на-
дѣіе. Въ Индіѣжъ не существува идеѣа за народностъ-тѣжъ, вигдѣ на-
родъ-тъ не сѣ събира подъ байраци-ти, кои-то повдига воиска-та

ведливостъ къмъ проповѣдници-ти на Слово Божіе, Англія је показала неблагодарностъ. — Що бы было съ ніеѣхъ самѣхъ безъ библиѣхъ-тѣхъ?

ПОЛИТИЧЕСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Отъ нѣкоіе врѣмя на само вѣстници-ты много тѣкутъ за несогласіе-то, коіе-то је излѣзло между двѣ италианскы дръжави Сардиніѣхъ и Неаполь, и прѣдсказвѣтъ че је възможно да ся прѣкъснѣтъ дипломатическы-ти сношенія помежду тыѣхъ дръжави. Англія найде и тѣхъ прѣдлогъ да ся смѣси въ това дѣло, и какъ-то ся сѣщѣтъ наши-ты читатели, да земе странѣхъ-тѣхъ на Сардиніѣхъ противъ Неаполитанско-то кралевство, съ коіе-то је прѣкъснѣла отъ давна дипломатическы-ти сношенія. Причинна-та на това несогласіе је сардинскый параходъ Каліари, кой-то бѣ уловенъ отъ двѣ фрегати на неаполитанскѣхъ-тѣхъ флотѣхъ. Ёто какъ ся је случило това дѣло:

Ланѣ прѣзъ Іюніѣ на островъ Пондза и въ іединѣ приморскый градъ неаполскый — Сапри, станѣхъхъ нѣкои възмущенія. Надвечеръ на 25 Іюніѣ параходъ Каліари, кой-то принадлежіѣше на трѣговскѣхъ іединѣхъ кѣщѣхъ Рубатино, излѣзълъ бѣ отъ Генуѣхъ, подъ командѣхъ на Капитана Силціѣхъ съ 33 пѣтника, съ депешы и пакеты, кои-то му бѣхъхъ довѣрены отъ почтово-то управленіе. Каліари отхождаше тогы въ іединѣхъ отъ свои-ти обычни періодическы рейсы изъ Генуѣхъ въ Каліари (на островъ Сициліѣхъ) и въ Тунисѣхъ. Нѣ като излѣзе параходъ-тѣхъ изъ генуѣзскый-тѣхъ портъ, двайсятъ и пять души отъ пѣтници-ти уловихъхъ капитанинѣхъ-тѣхъ и го запрѣхъхъ, а командѣхъ-тѣхъ дадохъхъ другому, и унѣтихъхъ параходъ-тѣхъ на островъ Пондза, тамъ слѣзохъхъ на брѣгъ-тѣхъ, и като пустихъхъ отъ тѣмниці-ти до 400 души, кои-то бѣхъхъ запрены, връхъхъхъ ся пакъ на параходъ-тѣхъ и отидохъхъ къмъ Сапри, тука прѣди да излѣзѣхъхъ на брѣгъ-тѣхъ

освободихъ капитанинъ-тъ, кой-то, като поіе пакъ командъ-тъ на параходъ-тъ, той-часъ отиде въ Неаполь за да извѣсти сардинскій-тъ консулъ за всичко, що ся бѣ случило. Нъ като наблизиде Неаполь посрѣдидихъ то двѣ фрегати Танкредъ и Гекторъ Фьрамоска, кои-то и уловихъ параходъ-тъ и го заведохъ въ Неаполь, гдѣ-то наложихъ секвестро, а чловѣци-ти, що бѣхъ на него, запрѣхъ ги и поченяхъ да ги сѣдѣтъ за смущение-то.

Неаполитанска-та комиссія за призове призна, че параходъ-тъ и товаръ-тъ му сж законенъ призъ, а туринскій-тъ Свѣтъ за дипломатически сѣдби не призна тѣжъ законность; и споредъ рѣшение-то на той-зи свѣтъ, сардинско-то правителство поиска отъ неаполитанско-то да врыне назадъ параходъ-тъ и товаръ-тъ и да освободи запрени-ти сардински подданици.

Споредъ издирвание-то ся оказа, че параходъ Каліари былъ уловенъ трийсятъ мили далечъ отъ Салерно, въ открыто море сиречь въ свободно-то море, гдѣ-то никой нѣма право да сѣди и расправя, освѣнъ во врѣмя-то на іеднѣ войнѣ, или на морскы разбои. Кога параходъ-тъ бѣ уловенъ командовалъ іе капитанъ Силици, и въ параходъ-тъ не іе имало ни іедного отъ мятежници-ти. Ако и да іе было на параходъ-тъ смятение, отъ насиліе-то за нѣколко пасажири, то като ся удалихъ отъ параходъ-тъ, и като ся възстанови власть-та на законный-тъ командиръ, то смятение-то ся прѣкрати и ся възстанови характеръ-тъ на мирнѣ национальность на параходъ-тъ. На това основание туринскій-тъ свѣтъ произнесе своіе-то рѣшение, и сардинско-то правителство поиска настоятелно да ся врыне параходъ-тъ и стока-та на притяжатели-ти, и да ся освободѣтъ запрѣни-ти сардинци, кои-то бѣхъ на той-зи параходъ; помежду имъ имаше и двама машинисти, английскы подданици, и това подаде поведъ на Англіѣ да ся смѣси въ това дѣло, неаполитанско-то правителство освободи ак-

глийскы-ти подданици, нъ тѣа не ся заблагодари съ това, и сега іединъ отъ членове-ти въ парламентъ-тъ прѣдложилъ іе да иска правителство-то възнагражденіе отъ Неіаполско-то кралевство за английскы-ти подданици що сж были запрены. Нъ парламентъ-тъ има много други, по важни въпроси да издирива; и на прьво-то мѣсто стои индійско-то прѣообразование. Правителство-то прѣдстави новыи-тъ законъ за управленіе-то на Индіѣ-тъ на $15/27$ Марта, порано отъ какъ-то ся надѣяше Парламентъ-тъ. Вѣстиници-ты прѣвѣхтъ свои-ти приглѣдованія за той-зи проіектъ. Индіѣ-та компаниѣа ся подлага подъ управленіе на правителство-то, коіе-то ще ся устрои въ Лондрѣ: отъ іединъ министръ, іединъ подъ-прѣдсѣдатель и 18 члена на Съвѣтъ-тъ, отъ кои-то девять ще ся избирѣхтъ отъ Правителство-то, и девять отъ акціонери-ти; отъ девять-тѣхъ кои-то ще избира Правителство-то, четьре ще прѣдставятъ гражданскы-ти чиновници на четьре-ти губернии Индіѣскы, и трѣбѣ да ся живѣли най малко 10 год. въ Индіѣ; іединъ трѣбѣ да знаіе добрѣ тамошни-ти народи; іединъ ще прѣдставя войскѣ-тъ царскѣ, а другы-ти три-войскѣ-тъ туземнѣ: Бомбейскѣ, Бенгалскѣ и Мадраcssкѣ. Отъ другы-ти девять членове, кои-то ще избирѣхтъ акціонеры-ты, четьре-ты трѣбѣ да ся служили десять години въ Индіѣ или да ся живѣли тамъ пятьнайсѣтъ год. а избиратели-ты трѣбѣ да сж служили 10 год. въ Индіѣ и да имѣхтъ до 2,000 лири въ акции на индіѣ-скы желѣзни пѣтища и до 1,000 лири въ облигации на компаниѣ-тъ; а пять другы трѣбѣ да ся служили пять години въ Индіѣ, или да сж живѣли тамъ 10 год. и ще ся избирѣхтъ отъ обыкновенни възбиратели по 1 отъ всѣкый градъ: Лондрѣ, Манчестеръ, Ливерпуль, Гласго и Белфасть.

Лорлъ Палмерстонъ одобри той-зи проіектъ, нъ удръжа право-то да обсади пунктове-ти нѣгови.

Новый-тъ кабинетъ Дерби произведе голѣми измѣненія въ ди-

пломатическо-то тѣло. Лордъ Лотусъ, секретарь при берлинско-то посолство смѣня Сеймура въ Виеннѣ. Серъ Крамptonъ посланникъ въ американскѣ-тѣхъ республикѣхъ смѣня Лорда Ведгауза въ С. Петербургъ; Г. Бухананъ министръ въ Копенгагенъ смѣня Лорда Гаудена въ Мадритъ, Г. Еллиотъ смѣня Г. Буханана, а Г. Гоуардъ секретарь въ Парижъ смѣня Лорда Норманби въ Флоренциѣ.

Отъ Франціи пишітъ че конференциѣ-ти, кои-то ще ся събирѣтъ за да устроѣтъ дунавскій-тъ въпросъ и дѣла-та на Княжества-та ще ся съберѣтъ между 5 и 10 Маія. кога стигне уполномоченный-тъ отъ Высокѣ-тѣхъ Портѣ.

Съ Султанскѣхъ заповѣди назначи ся уполномоченъ прѣдставитель отъ В. Портѣ на парижскы-ти конференциѣхъ Фуадъ паша, министръ на чужестринни-ти дѣла, а на врѣмя нѣгово мѣсто ще застъпи Махмудъ паша членъ на Танзиматъ-тъ.

Нѣгово Императорско Величество въ сѣботѣхъ на 29 Марта лично присуствова въ Сараскерь капусу при обѣявленіе-то на войскѣ-тѣхъ нови-ти императорскы милости.

Сунтрень-тѣхъ на 8 часа прѣдъ пладніа всичкы-ти войскы що ся нахождѣтъ около Цариградъ, събрахъ ся на широны-ти дворове на Сараскерь капусу. Подиръ два часа дойде и воіенный-тъ министръ съ штабъ-тъ си за да присуствова при исполнение-то на заповѣди-ти, кои-то бѣ далъ отъ вечеръ-тѣхъ.

По пладніа сабрахъ ся въ Сараскериатъ-тъ Шейхъ-исламъ, великий везиръ, министри и всичкы-ты высокы чиновници и голѣмци на Имперіѣхъ-тѣхъ, Муширы и Генералы, що ся нахождѣтъ въ Цариградъ. Всичко това трѣжество прѣдвѣщаваше нѣщо важно. Въ друты мѣста достаточно бы было іединъ докретъ- указъ за да извѣсти умножение-то на заплатѣхъ-тѣхъ на войскы-ти, а на Вѣстокъ такви дѣла ся врѣшѣтъ съ трѣжество, и най паче кога истичѣтъ право отъ щедроти-ти на господаръ-тъ. И той-зи случай бѣ ис-

тинно трѣжество, зашто-то мѣра-та, коіа-то имаше да ся обнародова, задоволиаше всѣкого. Умноженіе-то на заплатѣ-тѣ на войскѣ-тѣ је издѣлженіе на іединѣ народенѣ долѣ кѣмѣ забранници-ти на отечество-то.

Таіа је мѣдра и похвална мѣра, казва іединѣ вѣстникѣ, коіѣ-то мы не можемѣ да не хвалимѣ. зашто-то сѣ тѣѣ мѣрѣ воискари-ты като виждѣтъ че ся грѣжѣтъ за тѣхѣ, приѣмѣтъ ревность за службѣ-тѣ, а служба-та развива просвѣщеніе-то, повече отѣ колко-то мыслѣтъ. Іединѣ селянинѣ, като проведе пять години въ войскѣ-тѣ, придобыва, освѣнѣ воіенно-то искуство разны други познаніа и ся връща у дома си сѣ нови идеи, а всѣка нова идея у насѣ је напредованіе.

Ніегово Величество дойде да присутствова при чтеніе-то на фирманѣ-тѣ, сѣ кой-то ся умножава плата-та на войскѣ-тѣ. И кога ся сврѣши церемоніа-та въ 3 ¹/₂ часа подирѣ пладніа Ніегово Величество прѣди да си отиде, поиска да му донесѣтъ отѣ кашѣ-тѣ пилавѣ и хлѣбѣ, що давѣтъ на воискаре-ти, за да опыта каква храна ся дава на войскѣ-тѣ. И подирѣ Н. В. ся испроводи сѣ грѣмѣ на топове.

Приказвѣтъ че іедна чужестранна компаниа иска отѣ Портѣ-тѣ дозволеніе да устрои желѣзѣнѣ пѣтъ между Варѣж и Русчукѣ. Двама трѣговци іединѣ Французинѣ и іединѣ Голландецѣ, кои-то сѣ уполномочены отѣ компаниѣ-тѣ, прѣдлагѣтъ условіа, кои-то могѣтъ да ся приѣмѣтъ.

Іедна Французска компаниа иска отѣ Портѣ-тѣ да и ся отѣпѣжѣтъ рудници-ты. Инженерѣ Гретри сѣ полномочіе отѣ компаниѣ-тѣ стигнѣлѣ је прѣди нѣколко врѣмя въ Цариградѣ.

ТРЪГОВСКИЙ ДНЕВНИКЪ.

Отъ нѣкоіе врѣмя насамъ монета-та спада, и тръговци-ты издириваѣтъ причини-ти яа това спаданіе.

Въобще силѣтъ ся да обіаснѣтъ това спаданіе отъ іеднѣхъ странѣхъ съ новѣ заіемъ, кой-то скоро ще заключи правителство-то, а отъ другѣхъ — съ устройство-то на іеднѣхъ банкѣхъ, коіа-то ще послѣдова скоро подирѣ заіемъ-тъ. Нѣ види ся дѣло-то не іе толкосъ напрѣдовало, какъ-то го мыслѣтъ и увѣряваѣтъ нѣкои лица. Извѣстно іе само че нѣкои съдружества тръговскы и капиталисты прѣдлагаѣтъ услуги на правителство-то, нѣ В. Порта подлага тыіа прѣдложеніа на іедно здраво обсѣжданіе.

Извѣстны сѣ станѣли до сега слѣдующи-ти прѣдложеніа.

1° Едно смѣсено съдружество прѣдлага и заіемъ и банкѣхъ съ капиталъ отъ 13 мил. лири стерлини, отъ кои-то 8 мил. прѣдлага Ротшильдъ 4 мил. Виенско-то съдружество Credit Mobilier и 1 мил. Женевска-та банка.

2° Една грѣцка кѣща приіема врѣху си да приговаря отъ имя-то на іедно европейско съдружество за іединѣхъ неограниченъ заіемъ.

3° Една еврейска кѣща приготвила іе іединѣхъ проіектъ за банкѣхъ отъ вѣтрѣшни капитали, нѣ не ще да го прѣдложи прѣди да заключи правителство-то іединѣхъ заіемъ.

4° Една французска кѣща прѣдлага отъ англійскы капиталисты заіемъ отъ 2 до 3 мил. лири стерлини.

5° Една австрійска кѣща прѣдлага и тѣа съ помощъ-тъ на англійскы капиталисты заіемъ, нѣ до коіѣхъ суммѣхъ незнаіемъ.

И напоследѣкъ іедна голѣма банкерска кѣща провозда за прѣговори въ Цариградѣ полномоченъ агентъ.

Всички-ти тыіа прѣдложеніа обсѣждаѣтъ ся, нѣ трѣбѣ да кажемъ, че още до сега оставѣтъ като проіекты, и нищо рѣшително

не ся іе отредило, и трѣбѣ да ся надѣиѣмъ, че Высока-та Порта ще извлѣче ползѣ отъ такво іедно соревнованіе на капиталисти-ти, и ще устрои курсѣ-тъ кой-то іе былъ въ послѣдне-то врѣмя:

	най низкій-тъ	най высокій-тъ
Лира стерлинна (гинея)	151 —	154 —
Лира турска	137 —	139 20
Жълтица французска (20 фр.)	121 —	124 30
» русска (поль-Импер.)	122 —	126 10
» австрийска (кремница)	70 10	72 —

КНИЖЕВНЫЙ ДНЕВНИКЪ.

Той-зи пакъ могли быхмы и да не внасямы въ нашиѣ-тъ лѣтопись Книжевный-тъ Дневникъ, защо-то нѣмамы що да забѣлѣжимъ въ него, нѣ трѣбниѣ, драгы читатели, намъ іе много помѣчено кога нѣма що да бѣлѣжимъ, нѣ що да чинимъ. За да не развалямы редѣ-тъ рѣшихмы ся да забѣлѣжимъ за іеднѣ книжкѣ, коіа-то, ако не іе блѣгурска, поне добри нѣща има за блѣгари-ти: Ёто заглавиѣ-то ѣ:

„Сказаніе о странствіи и путешествіи по Россіи, Молдавіи, Турціи и святой землѣ, постриженника св. горы Аѳонской инока Парфенія.”

Ёто що приказва отецъ Парфеній за блѣгари-ти:

Отъ Мачинѣ по Дунавѣ-тъ до градъ Русчукъ прѣмниѣхмы въ 9 дена, и на всѣдѣ смѣ гостили като у родинны, всѣкий іединѣ залѣгаше да ны вземе въ домѣ-тъ си, и не знаѣахѣ съ що да ны гостѣтъ. И тѣхны-ты пастиры христолюбивы и благочестивы священники чѣсто ны водѣахѣ у дома си и ны гощавахѣ неизреченно; и позѣ и рѣцѣ ни умивахѣ, и не знаѣахѣ какъ по добрѣ да ны упокоѣтъ; и въ чей-то домѣ оставахмы, тамъ ся іе празникъ правилъ. Таѣа страна іе блага, плодородна и хлѣбородна, ври отъ

изобиліє , вопстинѣ — рай божій. Колко-то іє добра страна-та, и странполюбивы христіане-ты , толкось іє бѣденъ и разоренъ въ нїеѣхъ народъ-тъ. Въ девять дена видѣли смы само три цркви, и тѣ толкось бѣдни, що-то и да ся опише не може; отъ вѣтъ не ся различїѣтъ отъ кошари — всичко си има причинѣ-тъ. Вѣтрѣ иѣма ни іеднѣхъ писанѣхъ иконѣхъ, а само стампи. Сиромаси Блѣгаре отягчены сѣхъ отъ всякѣхъ страиѣхъ. Въ градове-ти, гдѣ-то има Архиіереи, кои-то бывѣтъ само отъ Грѣци-ти, не дозволява ся на Блѣгари-ти нити да пѣѣтъ , нити да четѣтъ , нити дѣца-та си да учѣтъ по блѣгарскы. Нѣ въ села-та не слушѣтъ архиіереи-ти, и въ цркви-ти си четѣтъ и пѣѣтъ по блѣгарскы. Блѣгарскый-тъ народъ іє достоіенъ за всѣкѣхъ похвалѣ и честь ; той іє странполюбивъ , милостивъ и много усердіє има за св. црквѣхъ. Блѣгаре-ты сѣхъ още трудолюбивы — всячка-та земіа іє обработена, орачлѣкъ-тъ, градинарство-то и свиловодство-то процвѣтава. Трѣговци-ты сѣхъ и обходителны и сладкорѣчивы. ” — Не считамы нужно да повтарамы всичко , що приказва пѣтникъ-тъ за Блѣгарско , да видимъ какво впечатлѣніє іє оставила Свята Гора. Врѣвѣли смы по равно поле, по мекѣхъ земіѣхъ, по страни-ти зелена трѣва покрита съ цвѣте, дубрави чюдни, и чисти градинки, лозїа, маслини и смоквы. А като излѣзохмы отъ гѣстакъ-тъ открьхъся напрѣдѣ ны много кыпарисовы дрѣвета, задѣ кои-то скрѣла ся іє въ тишинѣхъ и безмлѣвієхъ св. Великая Лавра, прѣчистая обитель Хылендарска. И кога ся открь цѣла, то мы ся вѣспрѣхмы и останѣхмы смаієны, и съ изумлєлєнієхъ пытахмы ся що видимъ, на іавѣ ли іє това или на саиѣ? Таквы ли сѣхъ Святогорскы-ты монастыри. Ходилъ сѣмъ и въ Кїєвѣхъ, ходилъ сѣмъ и въ Москвѣхъ, ходилъ сѣмъ по цѣлѣхъ Росїѣхъ, Молдавіѣхъ и Буковинѣхъ, но нигдѣ таквы монастыри не сѣмъ виждалъ. Монастырь-тъ іє обстроієнъ не съсъ голѣхъ стѣнѣхъ, а съ кєлини въ чєтыре и пять ката; стѣни-ти ся унизани съ прозорци,

а отъ вѣтрѣ вѣзъ зданіе-то много кубета, покрыти съ калай, а цркви въ монастырь-тъ има повече отъ двайсятъ. Излѣзе та ны посрѣщѣхъ вратарь-тъ и ны введе въ монастырь-тъ. Прѣминѣхмы двѣ желѣзны вратни и влѣзохмы въ дворъ-тъ, нѣ не въ монастырь-тъ. На той-зи дворъ сѣ амбари, дамовѣ, плѣвниці, и келии за работници-ти. Подирь прѣминѣхмы оцѣ іѣдижъ желѣзнѣхъ вратнѣхъ и влѣзохмы въ монастырь-тъ. По дворъ-тъ растѣхъ много кыпариси лимоны и протокалы. Вратарь-тъ ны заведе въ трапезж-тѣхъ и заповѣдѣ да ны гостѣхъ. Прѣдложихъ ни постѣхъ трапезжъ и бѣхъ пше-ниченъ хлѣбъ, и доста вино; трапезарь-тъ сѣдѣши съ насъ и ны гошаваше и любезно съ насъ приказваше. Подирь трапезж-тѣхъ трапезарь-тъ ны заведе въ гостинниці-тѣхъ, нѣ не таква като въ Рос-сіѣхъ и Молдавіѣхъ, нѣ введе ны въ голѣмъ залъ съ много прозор-ци, разписахъ ширено. Постлахъ съ пѣстри келими, по край стѣни-ти постелѣхъ и възгаавниці отъ разни материи. Подирь донесохъ на подносъ сладко, разны напитки и кафе. Въ Хылиндарскій-тъ монастырь вси-то братство сѣхъ Бѣлгарѣхъ и Сръбы отъ Гръци нѣма ни іѣдиго. — Дойде іеромонахъ и ны покани да останемъ въ тѣх-ный-тъ монастырь, и ни казваше че они тврѣдѣхъ много жѣлаѣхъ да имѣхъ русси у себе си, че и служба-та іѣ славянска — мы отговорихмы: благодаримъ Вы за Вашѣхъ-тѣхъ любовь и за Ваше-то привѣтствіе, нѣ сега не можемъ да останемъ, ще идемъ да се повидимъ съ наши-ти братіѣхъ русскы, ще си найдемъ старца и тогы за кѣдѣ-то ны благослови, тамъ ще живѣемъ.

ОБЩИЙ ДНЕВНИКЪ.

Конференции-ти отъ день на день приобывѣхъ повече значеніе въ общественни-ти дѣла, тѣ ся събирѣхъ не само за да разрѣшѣхъ политическы въпроси и международни несогласіѣхъ, нѣ и

жизнени въпроси, кои-то наука-та още не е разрѣшила, разрѣшаватъ ся на конференции. Ланѣ прѣзъ Септемвриа мѣсъць станѣ международна конференція въ Брюссель въ Белгійѣ, на коѣ-то ся събрахъ икономисты отъ всички-ти дръжави за да разрѣшижтъ нѣкои икономически и статистически въпроси, сега ся е събрала международна конференція въ Лондрѣ и ся е устроила цѣла община за да устрои общѣ системѣ за тегло-то, мѣрѣ-тѣ и монетѣ-тѣ за цѣлъ свѣтъ; община-та ся надѣе, че това много ще олесни и упрости научни-ти сношенія на народи-ти и географически-ти познания.

— Споредъ официални-ти извѣстия число-то на прѣселници-ти, кои-то сѣ излѣзли на 1856 год. прѣзъ Гамбургъ простирало ся е до 23,822 души. стѣ тѣхъ 17,000 д. отишли сѣ въ Сѣверниѣ-тѣ Америкѣ, повече отъ 3,000 д. въ Канадѣ 1,700 д. въ Австралиѣ около 1,500 д. въ Бразилиѣ и повече отъ 700 д. въ Валдавиѣ и Вальпарайсъ. Други-ты ся сѣ разсѣiali въ разни страни. Въ седемъ години прѣди тѣжъ, число-то на прѣселници-ти е было 14,600 д. слѣдователно 1856 год. прѣдставя умножение 5 %.

Вѣстиници-ты броѣжтъ че въ минѣлѣ-тѣ 1857 год. Ангийскый-тъ парламентъ продължилъ ся е 903 $\frac{1}{2}$ часа. по 7 час. 47 м. за всѣко едно събрание. Най дългы-ти събрания сѣ были въ петѣкъ на 7 въ четвъртъка на 30 и въ петѣкъ на 31 Юлиа 16 $\frac{1}{2}$, 15 $\frac{1}{2}$ и 14 $\frac{1}{2}$ часа.

КНИГИ

кои-то ся сж печатали въ Печатницѣ-тъ ни
и ся намирътъ за продажбѣ:

СКРАТЕНИЕ на ТУРСКА-ТА ИСТОРИЯ преведена, попълне-
на и издадена отъ П. Славейкова.

Цѣна-та ѿ ie ..... 1 дванецъ.

КРАТКА СВЯЩЕННА ИСТОРИЯ преведена отъ Архимандри-
та Партенина Зографскій. Цѣна-та ѿ ie ..... 5 гроша.

СЛАВЯНСКА ХРИСТОМАСИЯ издадена отъ Никитора П.
Константинова.

1-та, 2-та, 3-та, 4-та и 5-та КНИЖКА (Януариѣ, Фе-
вруариѣ и Марта) отъ БЪЛГАРСКИ-ТИ КНИЖИЦИ.

Учебни книжки за дѣца-та, наредени и издадени отъ П. Р.
Славейкова:

КНИЖКА I. БУКВАРЬ, Цѣна-та му ie ..... 1 грошъ.

 Молятъ ся читатели-ти да имѣтъ снисхожденье за гдѣ-то станахъ
толго съ много книгопечатни погрѣшки въ Книжкы-ти. Това ставаше,
защо-то не ни оставаше доста врѣмя да дръжмъ по много управни,
по разни причини. Отъ сега ще ся мачимъ да земемъ мѣрки, за да
не ставѣтъ такви погрѣшки.

Отъ Книгопечатницѣ-тъ.

Подписка-та за спомоществованиѣ-
то на Българскы-ти Книжици и
на Българ. Книжнинѣ приѣма ся
отъ тыѣ лица:

Отъ Настоѣтели-ти на БЪЛГАРСКИ-ТИ КНИЖИЦИ
Г. Г. К. Мариновича и К. В. Славчевича въ Цариградъ.

Отъ Г. Пантели Х. Г. Кесимова въ Тръново.

» » Т. Х. Бойчова въ Шуменъ.

» » Братъ Х. Петкови въ Русчукъ.

» » Сав. І. Ганзовенова въ Видинъ.

» » Радѣ Теодорова въ Силистрѣ.

» » Братѣа Георгиевичъ въ Варнѣ.

» » А. Н. Каракашъ въ Свищовъ.

» » Димитра Трайкова въ Софій.

» » Господина Данчева въ Сливенъ.

» » Ст. Ариаудова и сынъ въ Габрово.

» » Нешѣ Х. Матеѣва въ Едрене.

» » Доктора С. І. Чомакова въ Пловдивъ.

» » Ст. Груйогду въ Кмзанижъ.

» » Иванча Стоѣанова въ Ескы-Зааръ.

» » Христодула Чорбаджи въ Хаскюй.

» » Д. Х. Тулева въ Калоферъ.

» » Братѣа Х. Гюрови въ Самоковъ.

» » Дим. Янакѣева въ Дупница.

» » К. Фотѣнова въ Смирнѣ.

» » Хр. Георгиева въ Букурещъ.

» » Мих. Поповича въ Ибраѣла.

» » М. и А. Авраамовичѣа въ Гюргево.

» » Евлогѣа Георгиева въ Галацъ.

» » Отца Архимандрита Наѣанѣла Стоѣановича Начал-
ника на Добровецкѣй-тъ мѣнастырь въ Янѣ.

» » Г. Шопова въ Измаѣлъ.

» » Ст. Тошковича въ Одессъ.

» » Ат. Михайлова въ Русенѣ.